

SATUL ȘI ȘCOALA

REVISTĂ LUNARĂ PENTRU
EDUCAȚIE ȘI ÎNVĂȚĂMÂNT

S U M A R U L :

<i>Const. Iencica</i> : Reorganizarea învățământului normal	289
<i>Dr. L. Bologa</i> : Plonerul învățământului practic în școala românească: George Moian	294
<i>Ana C. Iencica</i> : Lecție de gramatică: Complementul	297
<i>Nicolae Bembea</i> : Chestiuni didactice: Administrația școlară; Legea școlară	299
<i>Dr. Dimitrie Iodoran</i> : Bazele psihologiei caracterului	303
<i>Petre Lenghel Izeanu</i> : Aplicarea metodei Montessori în școala primară	318

PAGINA ADMINISTRATIVĂ :

<i>Const. Iencica</i> : Situația învățătorilor confesionali maghiari	322
--	-----

CRONICĂ—CĂRȚI—REVISTE :

Monumentul lui Spiru Haret. — Ziua tineretului. — Congresul Căminelor Culturale. — Inspecțiile pentru activitatea practică a învățătorilor. — Pentru șters petele de cerneală. — Unghiile oglinda sănătății. — Societatea corală. — Bilanțul nostru. — Publicațiile revistei. — Biblioteca învățătorilor. — *Cezar Petrescu*: Luceafărul. — *Al. Tigara-Samurcaș*: Alexandru Odobescu. — *Vasile Netea*: Din contribuția învățătorimii române la dezvoltarea culturii naționale. *Dr. Vasile Zăhărescu*: Cum birue vlața. — *Damian Izverniceanu*: Banatul. *In memoria lui G. Bogdau-Duică*. — *Olimpiu Boitoș*: Contribuții la misiunea lui A. Panu în Apus. — *Manualele de curs primar ale dlor C. Iencica și D. Goga*.

Satul și Școala

Redactată de C. IENCICA și D. GOGA, profesori.

Correspondența pentru redacție:

Constantin Iencica Str. Mărzescu Nr. 21, Cluj.

Correspondența pentru administrație:

Dimitrie Goga Str. Bob Nr. 13, Cluj.

Abonamentul 120 lei pe an pentru învățători; 150 lei pentru școale și comitatele școlare.

*

Răspândiți această revistă printre prieteni și cunoscuți. În ea se oglindesc deele și acțiunea celor cari doresc ridicarea satelor și a școlii primare.

*

Cine nu înapoiază, în timp de 10 zile dela expediere, exemplarul ce i s'a trimis, este considerat abonat și așteptăm costul abonamentului.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

*

Amintiți-Vă că hârtia, tiparul și lucrul sunt scumpe; revista se susține numai din abonamente. Trimiteți-ne deci, neîntârziat, costul abonamentului pe adresa Administrației, str. Bob 13, Cluj.

*

În loc de chitanță, numele abonaților pe anul în curs, se trece pe pagina a 3-a a copertei.

Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază.

*

Lucrările și revistele primite la Redacție vor fi amintite la Bibliografia acestei reviste. Rugăm revistele să accepte schimbul.

*

Domnii abonați, cărora le lipsesc numere din revistă, sunt rugați să le ceară printr'o c. p. dela Administrație, str. Bob 13, Cluj.

REORGANIZAREA ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIMAR

Cu prilejul modificării legii învățământului primar (Iunie 1935), s'a făcut o modificare esențială și legii învățământului normal, sporindu-se numărul claselor dela 7 la 8.

Autoritatea școlară superioară s'a ocupat apoi cu o mai bună repartizare a materiei de învățământ în cele 8 clase, dând o deosebită importanță organizării învățământului din cl. a VIII-a, care are menirea, după lege, să fie o clasă de sinteză a cunoștințelor învățate și de aplicarea lor în cât mai largă măsură.

Dacă până acum s'a lucrat în ce privește învățământul primar și cel normal ținându-se mai mult seamă de o producție cantitativă, de aici înainte se impune o concentrare a preocupărilor pentru o producție *calitativă* a învățământului primar care se va putea obține numai prin o mai bună organizare a învățământului normal.

Va trebui deci să examinăm această problemă pe toate laturile ei.

Numărul și răspândirea școalelor normale. — Să ne punem în față harta țării noastre și să arătăm prin stegulețe albastre și roșii locurile unde se găsesc școlile normale de băieți și de fete.

Vom fixa apoi și locul școalelor normale particulare prin stegulețe galbene și verzi.

Privind din nou harta, după această operație, vom vedea că sunt ținuturi unde aceste stegulețe fâlfăie

aproape în fiecare județ, iar în altele nu se găsesc de loc, revenind abia la 2—3 județe câte un steguleț răsleț.

Se impune deci o justă repartizare a școalelor normale pe întreg cuprinsul țării, ținându-se seama de nevoile actuale ale fiecărui județ: numărul populației școlare, al analfabelilor, al învățătorilor prezenți și de numărul învățătorilor de care mai are nevoie județul.

Prin o justă repartizare a școalelor normale pe întreg cuprinsul țării, se va obține postulatul firesc ca fiecare învățător să ajungă cât mai aproape de locul lui de origine; cu sistemul actual, foarte mulți umblă dela un capăt la altul al țării, fără să-și poată găsi în cei câțiva ani dela începutul carierii, locul potrivit unde să se fixeze. Din pricina aceasta sunt foarte multe județe cu învățători nestabili și cu toată jertfa mare adusă de stat, starea culturală din aceste județe se găsește, în multe comune, în aceeași situație ca acum 15 ani.

Cunosc argumentul osmozei sufletești, pentru fixarea la graniță a învățătorilor născuți în provincii curat românești.

Astăzi fiecare învățător, fiind crescut în școala normală a statului, este pregătit la fel în orice ținut s'ar găsi școala care dă aceeași dragoste pentru carieră și-i pregătește la fel în ce privește iubirea de neam, jert-

fa pentru stat și respectul pentru conducători.

Mai știu că fiecărui om sau plantă îi priește în anumit pământ. Învățătorul strein de ținut stă tot cu bagajul gata de ducă și cu gândul și inima spre locul obârșiei lui. E un sentiment firesc, care nesocotit aduce un rău cauzei școlare.

Realizându-se principiul ca fiecare învățător să ajungă să profeseze cât mai aproape de locul nașterii lui, vom scăpa de marea pacoste a învățământului primar, detașările și transferările făcute în mare număr, în fiecare an.

Tipul școlii normale. — După ce vom fixa numărul școlilor normale necesare astăzi și pentru un period de timp nu prea depărtat, pe care țara le poate întreține în condiții mulțumitoare, va trebui să examinăm dacă actualul sistem de școală normală — cu 8 clase — nu s'ar putea înlocui cu tipul școlii normale cu 4 clase suprapuse gimnaziului.

Argumentele pentru tipul școlii normale de astăzi îmi sunt cunoscute:

a) Se poate da în cei 8 ani, pe lângă o pregătire profesională și cultură generală, o mai mare dragoste pentru carieră.

b) Se pot selecționa elevii cei mai buni. Din gimnaziu ar veni numai elementele slabe, cari n'ar putea urma în liceu.

c) Tipul actual este verificat și s'a dovedit bun.

Contra argumentelor de mai sus se pot opune următoarele:

a) Elevii cari intră cu patru clase primare în școala normală sunt la o vârstă prea fragedă ca să-și dea seama că au vocație pentru apostolatul dascălesc.

b) În anii de după războiu, n'au intrat totdeauna absolvenți buni din

cursul primar, concursul fiind o simplă formalitate.

c) Tipul școlii normale cu 4 clase, cu elevi veniți din gimnaziu, ar micșora cheltuelile de întreținere ale școlii normale, Statul putând să dea efectiv bursele.

d) S'ar descongestiona localurile cari în multe cazuri sunt adevărate focare de tuberculoză.

Cele susținute la acest punct se pot verifica prin numărul mare de învățători cu tuberculoză deschisă și un număr desigur și mai mare cu tuberculoză incipientă.

Gândindu-ne la soarta acestor tineri cărora școala normală în loc să le dea un mijloc de existență le deschide mormântul, se impune ca Statul să ia măsuri foarte urgente.

Cei cari trăesc în cadrul școlii normale ar putea să știe mai bine aceste lucruri și să dea alarma!

Așezarea școlii normale. — S'a discutat în revistele noastre de specialitate problema așezării școlii normale: la orașe sau în mediul sănătos al satelor. Fiecare localitate își are partea ei de contribuție — bună și rea — pentru formarea sufletească a învățătorilor. Oricât am voi noi să fie învățătorii tipul țărănilor luminați și cu învățatură bogată, mersul vremii ne cere ca învățătorul să cunoască și civilizația orășenească, căci numai cunoscând-o își poate da seama de lipsurile enorme în care se găsesc satele și de opera de îndrumare pe care trebuie s'o îndeplinească în cursul activității lor. Multe lucruri pot fi cunoscute numai văzându-le, lectura nu poate convinge totdeauna.

Cu toate acestea, statul ar trebui să așeze un număr însemnat de școli și în medii sătești mai bogate; ar trebui apoi create școli după nevoie mediului: școli normale la munte, școli normale în regiunea dealuri-

lor, școli normale la litoralul mării. Le avem și acuma, dar care este munca lor deosebită a uneia față de cealaltă? De vină nu este numai autoritatea de stat, care nu îndrumază sau care nu îngăduie experiențe conduse de oameni pricepuți și supravegheate de aproape de factorii de încredere ai Ministerului, de vină este întreagă organizația societății noastre.

Seleționarea profesorilor. — Când numărul școalelor normale, înainte de războiu, în Vechiul-regat, era atât de redus, ele aveau cei mai distinși profesori.

Mijlocul de seleționare, pe lângă un stagiu la școala de aplicație, era și un spor de leafă.

În Ardeal, mai ales școala normală din Sibiu avea cei mai distinși profesori pe cari i-ar putea avea și în viitor o școală normală model.

După războiu, trebuințele de moment ale Statului au făcut ca școalele normale să fie sporite la peste 100.

A fost firesc ca la aceste școale, lipsind criteriul de seleționare practicat în țara mică, să ajungă profesori cari nu puteau ocupa o catedră la liceu, acestea oferind pe lângă leafă, ore suplimentare din belsug, taxe dela examenele particulare și după aducerea legii bacalaureatului, participarea în comisii bine remunerate.

Desigur se găsec și profesori cari din înaltă convingere au rămas să facă apostolat la școala normală, ignorând foloasele ce le-ar putea aduce catedra dela liceu, atât sub raport material cât și social.

Dacă aceasta este situația și dacă statul are în momentul de față nevoie de învățători cât mai bine pregătiți, va trebui să examinăm cari sunt mijloacele pentru a avea la școalele normale cei mai distinși profesori și cum se va putea scăpa

școala normală de balastul profesorilor cari nu satisfac cerințele ei de școală de elită.

Noi considerăm ca profesori nepotrivivi pentru școlile normale nu numai pe cei slab pregătiți (aceștia ar trebui de altfel scoși din învățământ), ci și pe profesorii cari nu văd în normalaști pe viitorii învățători, ci simpli candidați la cunoștințe.

Profesorul de școală normală, care nu cunoaște viața șatului, care nu iubește sincer poporul dela țară, nu poate fi un bun îndrumător al viitorilor învățători chemați să ridice prin cultură un neam din întunecul neștiinței la limanul fericirii.

Directorul școlii normale. — Luptele politice au dus adeseori la destrămarea instituțiilor culturale. Școala normală încă a avut de suferit de pe urma politicianismului. Este momentul hotărîtor, ca postul de conducere, ocupat de directorul școlii, să fie încredințat celui care a dat mai mult dovadă de pricepere, de tact, de autoritate morală și științifică.

Un astfel de om, având un administrator *cinstit*, va putea să fie și un bun gospodar al școlii, criteriu după care s'a făcut până acum, în majoritatea cazurilor, numirea directorilor.

Când o școală normală n'ar putea da dintre profesorii săi un director meritos, Ministerul va trebui să găsească mijloacele, neglijând formele, ca să poată aduce din altă parte un profesor căruia să-i încredințeze conducerea școlii.

Recrutarea directorilor după criteriul politicii de partid a slăbit învățământul normal, introducându-se certurile politice între profesori, cari au molipsit încă din școală și pe elevi. O direcție de școală normală nu trebuie considerată ca

fermă care aduce profit directorului ori cade, ori nu, ploaie la vreme.

Când se va soluționa această problemă, vom putea nădăjdui ca munca ce se desfășoară la școlile normale să aibă toată intensitatea cerută de o astfel de instituție. Elevii trebuie să fie bine îndrumați, căci preținsele examene de definitivat și înaintare nu pot înlocui pregătirea dată de o bună școală normală care sădește deprinderile cele mai frumoase în sufletul tânărului învățător.

Examenele, mai ales cum s'au ținut în anii din urmă, au fost o adevărată parodie. Examenе de definitivat pe județe, examene de definitivat de lichidare, fără lecții practice, fără examen în scris eliminativ. Nu este deci mirare că și învățătorii n'au mai luat în serios această instituție a pregătirii lor ulterioare.

Am insistat asupra examenelor, deschizând această paranteză, pentru că am ferma convingere că numai o bună școală normală poate da pregătirea de temelie a întregii vieți a învățătorului. Dar ca să avem o bună școală normală, trebuie să avem în fruntea fiecăreia un director capabil care să conducă cu tact și autoritate munca profesorilor și toată activitatea ce se desfășoară în această instituție de seamă.

Elevii. — Dacă pentru continuitate, s'ar rămâne la sistemul actual de primire a elevilor din cursul primar în cel normal, vor trebui luate măsuri mai severe:

a) Să se revie la vechiul obicei din Ardeal de a se primi în școala normală copiii sătenilor mai înstăriți. Ei aduc din sânul familiei lor bunul simț, o creștere mai îngrijită care va fi zestrea lor sufletească toată viața.

b) Obiceiul de a proteja copiii ser-

viților dela instituțiile de stat, copiii oamenilor din serviciul celor sus puși, copiii târgoveților cu origină obscură, este o neiertată greșală.

Aceștia aduc în viața satului obiceiuri rele, deprinse în familia lor; au sufletul înăcrit și sunt totdeauna capabili de lucruri nedemne de menirea unui învățător. Pot deveni buni agenți de propagandă politică, dar totdeauna slabi învățători și elemente disolvante în cadrul corpului didactic.

Bineînțeles că vor fi primiți tot cu întâietate copiii preoților și ai învățătorilor cari due alături de țărani tot greul vieții satelor noastre.

După război, s'a dus la școala normală cine a vrut și cine a putut obține un sprijin. De aici înainte, va trebui să intre numai cele mai scilpitoare minți de fii de țărani, cari după ce vor termina școala normală de elită să se întoarcă cu acelaș dor în satul lor.

Intocmai ca și ploaia care se ridică din aburii de pe pământ în înălțimi și cade apoi ca binecuvântare a roadelor pământului, tot așa și bogăția minții învățătorilor să se reverse din belșug asupra copiilor fraților lor, vecinilor lor, consătenilor lor. Așa înțelegem noi tipul adevăratului dascăl sătesc, care nu poate fi selecționat din vagabonzii satelor și din pleava mahafalelor.

Programa de studii. — Programă ar trebui să se adapteze nevoilor vieții sătești. Peste liniile de cultură generală să se așeze baze puternice pentru cunoașterea vieții sufletești a neamului nostru în cursul ei evolutiv și cunoașterea realității actuale cu toate nevoile ei strigătoare.

Școala normală să fie o școală de pregătire a învățătorilor necesari prezentei stări culturale a satelor. De aceea programa trebuie să fie fundamental revizuită.

Pentru a se putea aprofunda cunoștințele necesare, trebuie alungat tot balastul lucrurilor de prisos.

Învățătorul trebuie să rămână un om cu fire iscoditoare, cu darul observației ascuțit, cu simțul practic dezvoltat.

Dacă am lua obiectele pe rând și am cataloga materialul necesar învățătorilor și materialul de prisos, am vedea câte lucruri inutile s'au cerut în școala normală, îngreunând astfel aprofundarea materialului necesar.

După ce vom face această eliminare și vom rămâne cu cece e necesar, vor trebui căutate legăturile între materialul diferitelor obiecte, căci astăzi de acest fapt important nu se prea ține seamă.

Profesorii școalelor normale ar trebui să fie modele pentru învățători; în majoritatea cazurilor ei lucrează ca la orice școală secundară.

Fiecare profesor este obligat să țină seamă când predă diferite cunoștințe în ce măsură și cum pot fi ele de folos învățătorilor și mai ales de cele pe care el le-ar putea utiliza în mod practic în școala primară.

Din școala normală învățătorul va trebui să iasă cu o cunoaștere sumară însă limpede și definitivă a literaturii noastre, a istoriei neamului, a geografiei țării, a mecanismului statului nostru.

De aceste obiecte naționale se vor lega cunoștințele referitoare la natură ale cărei fenomene trebuiesc cunoscute de învățători nu cu aproximație, ci precis, fără șovăială. Învățătorii vor trebui să plece din școala normală cu o dragoste pentru natură, pentru cercetarea fenomenelor, mai ales în legătură cu agricultura, căci vorbăria goală nu va putea să ajute la înaintarea stării noastre economice actuale, nici cu un pas.

Va mai trebui ca învățătorul să ai-

bă înțelegere și iubire pentru arta populară (lucrurile de mână, construcții, cântecele populare, ornamentația populară, teatrul sătesc), căci numai astfel se va găsi el în slujba neamului său și va putea fi socotit ca învățător al poporului românesc.

Când profesorul are predilecție pentru savantlâc, se crede grozav dacă poate repeta de pe caietele de student la Universitate teorii streine pentru învățător, fără să-și puie întrebarea dacă aceste lucruri sunt de vre-un folos învățătorilor! Cu astfel de profesori vom putea avea învățători care au cunoștințe memorate, dar cari n'au suflet îndreptat cu entuziasm spre sufletul colectiv al poporului dela țară.

Nu de astfel de profesori are școala normală nevoie, ci de acei cari prin toată munca care o desfășoară în școală pot forma tinerilor normalişti bune deprinderi pentru cariera lor de semănători în ogorul națiunii. Aceștia vor fi mai rari, dar printr-o îndrumare serioasă și pricepută, prin valorificarea profesorilor devotați și prin punerea la punct a celor guralivi și îndrăsneți, se va putea forma o gardă de profesori distinși cari să creieze din școala normală, școala de elită a nației noastre.

Ca să se poată ajunge la această stare fericită, nu vor putea fi neglijate postulatele exprimate în aceste pagini.

Dar cum problema este cu mult mai vastă și cum orice lucru bun nu poate ieși decât din colaborarea a cât mai mulți oameni cari au posibilitatea și priciperea să spună un cuvânt, considerăm cele exprimate mai sus ca o schiță fugară și rugăm pe cititorii noștri să binevoiască să ne trimită părerile lor pentruca începând cu numărul de pe Septembrie—Octombrie al revistei, să putem deschide ancheta noastră refe-

ritoare la această importantă chestiune.

Nu ne-am ocupat cu problema organizării școlii de aplicație, cu problema câmpului de experiență și a altor instituții anexe școlii normale: Societatea de lectură, cooperativa, biblioteca școlii pentru a

nu da o întindere prea mare acestor expuneri.

Cititorii noștri au libertatea să se ocupe și de aceste chestiuni. Dorim însă expuneri cât mai concentrate pentru a putea da loc la cât mai mulți colaboratori să-și exprime părerea.

CONST. IENICĂ

PIONERUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRACTIC ÎN ȘCOALA ROMÂNEASCĂ: GEORGE MOIAN

Acum câteva săptămâni, Seminarul Central din București a sărbătorit aniversarea celui de al doilea deceniu de la moartea profesorului G. Moian. E locul și timpul să reamintim străduințele primului dascăl ardelean, trecut și dincolo de Carpați, care atât aici cât și acolo poate fi socotit ca întemeietorul învățământului practic în școala primară. O viață întreagă a luptat cu stăruință omului încălzit de o convingere puternică la realizarea ideii a cărei apostol s'a făcut. Minte înțelegătoare a psihologiei copilului, dotat de la natură cu un simț practic deosebit, și-a dat seama într-o vreme când învățământul nostru se mulțumea să dea cunoștințe teoretice, că personalitatea omenească și echilibrul vieții sociale nu se pot realiza fără lucru manual. Munca profesorului Moian la crearea unei atmosfere mai vii în școala noastră, atrăgătoare pentru elevi și prielnică dezvoltării tuturor puterilor psiho-fizice, e incontestabilă. În această muncă a sa l-a ajutat foarte mult aptitudinea înăscută pentru dexterități.

Născut în 24 Aprilie 1854 în comuna Voila, jud. Făgăraș, după terminarea școlii primare a urmat liceul din Brașov, apoi teologia la Seminarul „Andrian” din Sibiu. În anul 1879, după terminarea teologiei, este ales învățător la școlile centrale gr. ort. din Brașov. Din proprie inițiativă a predat în clasele sus-

prăprimare și horticultura, agricultura și albinăritul.

În primăvara anului 1897 prin stăruința lui și cu concursul material și moral al Consiliului parohial din Scheiu — Brașov, a deschis primul curs de „industria de casă pentru tinerimea poporului român din suburbiul Scheiu în Brașov”. S'au instruit 15 elevi, 16 eleve și 15 fete, care nu umblau la școală, între 9—14 ani. În toamna aceluiaș an a deschis al doilea curs, care a ținut până în primăvara anului următor, cu 32 băieți, 21 fete și 3 femei. Și s'a predat împletitul în paie, papură și pipirig. În vara aceluiaș an cu încuviințarea comitetului protopopesc al Brașovului și cu ajutorul învățătorului-coleg C. Mușlea a deschis un curs public pentru învățători. Au participat 25 de învățători din protopopiatul Brașovului. S'a predat împletitul în papură, nuiele, paie, păr, împletituri de scaune de salon cu trestie de Bâmbus, coloritul, lustruitul lemnului, auritul și albinăritul.

În anul 1887 s'a deschis la Craiova o expoziție cooperativă industrială economică. Conducătorii acestor cursuri au expus și ei diferite obiecte și lucrări făcute de către cursiști. Juriul expoziției le-a acordat medalia de aur cu diplomă. Presa românească, atât cea de dincoace cât și cea de dincolo de Carpați a lăudat încuviințelelogioase aceste năzuin-

În baza experiențelor de până aci, în anul următor înainteză Consiliului Arhiepiscopesc din Sibiu un memoriu amănunțit asupra importanței și necesității lucrului manual în școala poporală, propunând totodată introducerea acestei ramuri de învățământ practic în Seminarul teologic-pedagogic, pentruca învățătorii și preoții cari vor ieși de aci să devină îndrumătorii satelor noastre în această direcție. Ca specialități ale lucrului manual propunea: tâmplăritul în legătură cu sculptura, împletitul în paie, pipirig, papură, nuiiele, albinăritul și stupăritul. La stăruința mitropolitului Miron Romanul, sinodul arhidiecezan aprobă memoriul, hotărâște introducerea lucrului manual ca obiect de învățământ în seminar și-l invită să predea, în calitate de profesor, noul obiect. În vara aceluiaș an, ajutat de Consistor la parte la cursul de lucru manual din Leipzig vizitând totodată mai multe școale primare dela orașe și sate pentru a se documenta la fața locului asupra modalității aplicării și roadelor lucrului manual în școală. Astfel a vizitat orașele München, Görlitz, Leipzig, Dresda și sate din regiunea muntoasă a Saxoniei.

Prin aceasta nu și-a considerat misiunea îndeplinită. Mai mulți învățători vizitând orele de lucru manual în cursul anului 1889—90 au rămas impresionați de lucrările bine reușite ale elevilor începători și au cerut prin adunările lor și prin presă să se organizeze cursuri de vară și pentru ei. Grație sprijinului larg acordat de mitropolitul Miron Romanul, în luna August a anului 1890 s'a deschis primul curs de lucru manual pentru învățătorii din eparhie. Cereri de înscriere au venit nu numai dela învățătorii din Transilvania ci și dela cei din Ungaria și Bucovina. Neputându-se primi decât 60 de participanți, mulți au fost respinși. La acest curs s'au predat împletituri din paie, papură și nuiiele, cartonajul cu legatul cărților, sculptura geometrică cu trafo-

rajul și tâmplăria. Îndrumările teoretice și practice, discuțiile colegiale referitoare la împrejurările locale, cari determină practica lucrului manual, ocupau atât pe profesor cât și pe participanți ziua întreagă.

În anul 1892 congresul didactic din țară, prin secretarul congresului, C. C. Dobrescu-Prahova, a fost invitat la Craiova. Aci a ținut o conferință despre importanța pedagogică a lucrului manual. Totodată a dat lămuriri asupra confecționării unor obiecte din toate specialitățile socotite ca mai corespunzătoare educației și instrucției elevilor din școala primară. Mai mulți congresiști au rugat să se țină un asemenea curs și pentru ei fie în țară, fie în Transilvania. Cursul s'a și ținut între 14—VII și 14—VIII 1892 cu 13 participanți din toate colțurile românismului. Numărul redus de cursiști se datorește unor măsuri arbitrare ale oficialității maghiare. În aceeași vreme s'au produs în unele părți ale Transilvaniei turburări în legătură cu memorandumul. Avizele despre începerea cursului adresate celor din țară au fost oprite la graniță. Puținii, cari totuși au avut norocul să le primească la timp, au venit. Programul a fost același ca și la cursul precedent. Entuziasmul a fost mare. La cererea participanților s'a văzut silit să pună ore suplimentare dimineața între orele 5—7 înainte de începerea cursurilor obișnuite, căci în alt timp nu mai era loc.

Pe lângă aceste cursuri reglementare, a dat îndrumări individuale atât aci la Sibiu, cât și la București, unde s'a mutat, la nu mai puțin de 26 amatori — învățători, profesori, preoți, адвоаți, funcționari, proprietari — în variatele specialități ale lucrului manual. Aci la Sibiu, învățătorii veneau în zilele de Vineri, zi liberă pentru elevii școalelor rurale, și muceau câte 5—6 ore pe zi ca să se instruiască în ramurile acestei dexterități.

După încheierea cursului de vară dir-

anul 1892 dela Sibiu, ministrul instrucțiunii publice din țară luând cunoștință de o parte de frumoasele rezultate ale acestor cursuri, de alta intenționând să pună în programa învățământului primar, prin noua lege care se elabora și acest ram de învățământ, l-a invitat la București și l-a numit profesor de lucru manual la Școala normală de institutori și la Școala normală „Carol I”. În anul 1895 Școala normală „Carol I” fiind mutată la Câmpulung, a fost transferată la Seminarul Central din București. Iar în anul 1896 a fost numit profesor și la Școala normală a „Societății pentru învățătura poporului român”, din București. Școala normală de institutori se desființase.

În vederea perfecționării cunoștințelor din domeniul lucrului manual, face o a doua călătorie de studii, în anul 1893, prin Austria, Germania, Elveția, Franța, Belgia, Danemarca și Suedia.

Ministerul Instrucțiunii publice îl încredințează să țină un curs de lucru manual în vara anului 1894, pentru învățători și institutori. S'a predat cartonașul — lucrări de hârtie și mucava cu legatul cărților, — sculptura geometrică în lemn cu traforajul și împletiturile de nuiele. Au participat 35 de institutori și învățători din diferite județe ale Vechiului Regat.

Intenții de a mai ține cursuri similare a mai avut și în anii 1897—98 însă împrejurări nefavorabile l-au împiedecat să le țină. De notat este că atât cursurile ținute la Sibiu cât și cele ținute la București le-a făcut fără nici o retribuție materială din partea cuiva.

Din anul 1897—1901 primind concediu, a studiat filosofia și pedagogia la universitatea din Leipzig ascultând cursurile profesorilor M. Heinze, W. Wundt, J. Volkelt, G. Weigand, P. Barth, H. Lange etc. Paralel cu aceasta a căutat să se folosească de toate ocaziile ce i s'au oferit pentru a se perfecționa în domeniul vechii sale indeletniciri a lucrului manual. Reîntorcându-se în țară,

pe lângă ocupațiunea de profesor, a urmat cursuri teoretice și practice la facultatea de medicină și la cea de științe a universității din București. În semestrul de vară al anului 1905 a urmat un curs de psihologie experimentală în laboratorul de psihologie al profesorului W. Wundt, sub conducerea asistentului acestuia, Dr. Wirt. Toate aceste studii le-a făcut în vederea examenului de doctorat în filosofie, pe care urma să-l ia la Universitatea din Leipzig. Motive necunoscute l-au împiedecat să-și ia și titlul de doctor, pe care l-ar fi meritat pe deplin. A murit în anul 1915.

Lucrările sale, care cuprind dări de seamă despre cursurile ținute, memorii adresate oficialităților în vederea introducerii lucrului manual în școală, precum și ingenioase observații pedagogice, sunt:

1. Lucrul în școală. Incercări și propuneri — Sibiu 1889. 2. Lucrul manual educativ — cursuri extraordinare. — București 1895, ed. a II-a 1898. Această carte a fost tradusă și în limba germană sub titlul: „Erzichliche Knabenhandarbeit” și publicată prin Rudolf Petzel, Oberlehrer. Wien 1898. A publicat și un manual de „Economia câmpului și grădinaritul”, pentru uzul școalelor elementare, Brașov 1886. A mai lăsat două manuscrise în limba germană: 1. „Die Betaetigung der Sinnesorgane”. 2. „Das Sitzen in der Schule und seine Folge”. Prima, pe care pare a fi avut intenția să o prezinte ca teză de doctorat, a fost tradusă în românește de profesorul Florea Ilieasa și publicată de frațele său la Sibiu în anul 1924. Cultura medicală, științifică, pe care și-a însușit-o în cursul anilor de studii intens, i-a dat posibilitatea să pună la punct pe temeuri științifice, nu pe simple observații, problema importanței simțurilor în învățământ. La curent cu cele mai noi rezultate în domeniul Anatomiei și Fiziologiei umane știe să pătrundă datele științifice, să le culeagă și să le coordoneze în ingenioase structuri de do-

cumentări științifice, pentruca să se reliefeze cu atât mai bine concluzia finală: „Instrucția generală care se cere negreșit să fie educativă, trebuie să înceapă cu activitatea tuturor organelor, sprijinită în deosebi de activitatea manuală. Învățământul predat verbal va fi cât mai redus la început. Mai târziu activitatea manuală cade pe planul al doilea pentru a-i lua locul încetul cu încetul învățământul oral și scris; în acelaș timp mâna va contribui după

trebuință la pregătirea proceselor de abstracțiune”¹⁾.

Omagiu bine meritat al acestor strădani sunt actualele legi școlare, care dau o deosebită atenție lucrului manual nu numai în școala primară ci și în cea secundară.

DR. L. BOLOGA

¹⁾ G. Moian: Activitatea simțurilor în învățământ p. 133.

LECȚIE DE GRAMATICĂ

cl. IV.

Subiectul lecției: *Complementul (ce ? pe cine ?)*

Ascultare. Ce-ați învățat anul acesta nou la Gramatică? (despre prop. dezvoltată). Ce fel de prop. mai cunoașteți? Spuneți câte o prop. simplă! Din ce e făcută prop. simplă? Ce fel de părți sunt subiectul și predicatul? Celelalte părți din prop. ce nume poartă? (secundare). De ce li s'a dat numele acesta? (și fără ele putem face o prop.). Spuneți, care dintre hainele voastre este secundară? Care din părțile șorțului sunt secundare? Prop. care are și părți secundare, cum se numește? Voi știți și ce nume au părțile secundare. Care spune? Spuneți câte o prop. în care să fie un atribut! Pe lângă care din părțile principale stă de obicei atributul? (pe lângă subiect). De ce oare? Ce altă vorbă din prop. mai lămurește atributul? (un substantiv). Spuneți câte o prop. în care să fie un atribut care să lămurească un substantiv din prop..

Pregătire. Despre ce parte secundară ați învățat în lecțiile din urmă? (despre complement! Pe lângă care din părțile principale stă mai mult complementul? De ce? Care parte a prop. o numim complement?

În lecția de azi vom învăța ceva nou despre complement.

Scoateți caietele și creioanele!

Predarea. Formularea exemplelor. Ieri

am făcut cu voi o învoială — să fiți cuminti — Am auzit însă că voi ați făcut învoiala aceasta mai înainte cu D-ra învățătoare. M'am bucurat când am aflat că ați ales ca șefă pe Lenuta Brânzaș. E o fetiță harnică și mai ales cuminte, cum îmi plac mie copiii.

Bucuria mi-a fost și mai mare când am auzit că șefa a avut un gând bun: să scrieți regulile de purtare ca să le știți toți și fiecare să vă siliți să vă purtați așa cum ați hotărât tot voi că e bine!

Spuneți-mi și mie ce reguli de purtare ați făcut?

Să încercăm să facem împreună mai puține reguli și mai ușoare.

Copii, un proverb înțelept spune: Cine supără pe învățătorul său, supără pe Dumnezeu.

Care trebuie să fie deci cea dintâi regulă de purtare?

1. Să nu supărăm pe Domnișoara. Scrieți-o, copii, încă odată ca s'o țineți mai bine minte!

Ca să nu supărați pe D-ra, ce trebuie să faceți?

2. Să învățăm totdeauna lecțiile.

Dar voi, nu atât cu neînvățarea lecțiilor, cu altceva supărați mai des pe D-ra învățătoare! Cine spune, cu ce? Ce să scriem deci?

3. Să nu facem gălăgie în clasă.

Eu știu că D-ra se bucură mult de tot atunci când voi singuri, fără să vă îndemne nimeni, faceți câte un desen frumos, ori o hartă, ori scrieți câte o compoziție, ori ajutați un coleg de-al vostru.

Școlarul care face surprize de felul acesta D-rei învățătoare, ce dovedește el? (că o iubește).

Ca să incredințați pe D-ra de dragostea voastră, ce trebuie să faceți?

4. Să facem D-rei cât mai multe bucurii.

Copii, unii școlari au un obicei foarte urit cu care supără grozav pe învățătoarea lor.

Voi știți la care obicei mă gândesc eu? (de a pări colegii).

Ce regulă de purtare să facem care să ne aducă aminte că trebuie să ne ferim de acest obicei?

5. Să nu pârăm colegii.

Analiza exemplurilor scrise.

Copii, ce-ați scris voi pe caiet? (prop.)

Odată cu copiii, s'au scris prop. și pe tabla clasei.

Uitați-vă bine la ele și spuneți ce fel de prop. sunt? De ce?

În toate aceste propozițiuni despre cine e vorba? (de noi). Care e subiectul deci în toate prop. de pe tablă?

1. Să citească cineva numai predicatul din prima prop. Dacă citim numai predicatul singur, ce băgăm de seamă? Ce întrebare ne vine numai decât în minte? (pe cine să nu supărăm?)

Pe cine lămuresc părțile acestea? (pe predicat). Ce formează ele? (un complement). Ce întrebare punem la predicat ca să răspundem cu complementul acesta? (pe cine?). S'o notăm!

În prop. aceasta dezvoltată deci ce parte secundară avem? Ce întrebare punem ca să răspundem cu complementul acesta? La cine punem întrebarea?

2. Să citească cineva prop. care urmează! Ce fel de prop. e și aceasta? Care e predicatul acestei prop? Ca să știm noi ce anume să învățăm, ce vor-

bă trebuie să mai citim odată cu predicatul? (lecțiile). Ce este vorba *lecțiile în prop.? (complem.)*. De ce? Care este întrebarea care se potrivește la predicat, ca să răspundem la acest complement? (ce?). Să mai puie cineva întrebarea! Cu ce parte a prop. răspundem la această întrebare?

Și în prop. aceasta ce parte secundară avem? Cum aflăm ușor complem. acesta? La cine punem întrebarea? "De ce?"

3. Să citim mai departe. Să citească cineva numai predicatul prop.! Știm ce trebuie să nu facem dacă citim numai atât? Cu ce vorbă trebuie să-l citim împreună, ca să fie înțelesul întreg? (gălăgie). Ce este vorba gălăgie în prop.? Ce întrebăm în gândul nostru îndată ce am citit predicatul? (Ce să nu facem?) Ce întrebare punem deci la predicat ca să răspundem cu complem. acesta? (ce?)

4. Care este predicatul prop.? Îndată ce citim predicatul, ce ne întrebăm numai decât? Bine, bine. *să facem*, dar ce să facem? (bucurii). Când citim predicatul împreună cu vorba bucurii, cum e înțelesul lui? (întreg). Ce rost are deci vorba *bucurii în prop.?* Ce este dar? (complem.) Ce întrebare punem la predicat ca să răspundem cu acest complement? (ce?).

5. Să nu pârăm e predicatul. Dar vorba rămasă ce e în prop.? De ce? Ce întrebare se potrivește la predicat ca să răspundem cu complem. aceasta? (pe cine?).

Asociere. Să vedem, copiii! Ce sunt toate regulile scrise pe tablă? Ce fel de prop.? Ce parte secundară am găsit în fiecare prop.? Al cui înțeles îl întregeste? Complimentul? Cum aflăm ușor părțile prop. care sunt complemente? (punând întrebarea care se potrivește la predicat). Ce întrebări am pus la predicate ca să răspundem cu complem. din aceste prop.? (ce? pe cine?) Ce-ați învățat voi nou la gramatică?

Că unele complemente le aflăm ușor punând la predicat întrebările ce? pe cine?

Aplicare. Pe partea din dos a tablei sunt scrise următoarele exemple:

1. In clasă sunt *bănci*. Tâmplarul face *ce bănci*.

2. In grădină sunt *flori*. Și copiii seamănă *flori*.

3. Părinții cumpără *caietele*. Nu rupeți *caietele!*

Se întoarce tabla și copiii sunt puși să analizeze exemplele. Fiecare exemplu este o *cursă* pentru copii, care îi va

învăța să nu confunde predicatul cu complementul.

În a doua parte a *aplicării* se cere copiilor să formuleze singuri propoziții unii în care să se găsească complimente care răspund la întrebările învățate.

Ca să se fixeze și mai bine cunoștințele, li se dă să lucreze *acasă* o temă: vor alege și vor grupa în două coloane predicatul împreună cu complementul care răspund la întreb. *ce?* — *pe cine?*

ANA C. IENICĂ

CHESTIUNI DIDACTICE

V. Administrația școlară]

Dacă în purtarea registrelor școlare, învățătorul se poate introduce mai ușor, apoi în administrația școlară este *corespondența dintre ei și autoritățile școlare* și ea cuprinde toate problemele ce ating învățământul, edificiul școlar, bunurile (inventarul) școlii și cultura școlii. Administrația școlară o poartă directorul ca reprezentant legal al școlii. Dacă tratez această chestiune o fac pentru că mulți învățători ajung la școli cu câte 1—2 învățători și sunt nevoiți să funcționeze ca director întrucât a ieșit de pe băncile școlii normale. Și aceasta nu l-a inițiat în chestiuni de administrație.

Directorul poartă corespondența de regulă cu Revizoratul școlar, care este autoritatea sa imediată și intermediară. Chiar când e cazul să scrie Inspectoratului sau Ministerului, directorului nu-i este permis să trimită scrisoarea direct, ci Revizorului și acesta o transpune mai departe. Deci directorul trebuie să respecte *cătea ierarhiei*, și invers. Când Ministerul îi răspunde la o chestiune de orice natură ar fi, îi răspunde prin Revizorat, adică răspunde Revizoratului și acesta comunică directorului. Când un învățător dela o școală scrie vreunei

autorități, este dator să înainteze scrisoarea sa prin directorul școlii și acesta o trimite mai departe cu raport înscris.

a). *Ordinele*. Toate hârtiile (scrisorile) pe care le primește directorul sunt de două feluri: unele la care se cere răspuns (raport) și altele care trebuiesc luate la cunoștință și aplicate (executate).

Fiecare ordin poartă un număr. Ordinul trebuie să fie ascultat și executat întocmai, fără nici o ezitare, fără nici o discuție sau murmur. *Ordinul se execută, nu se discută*. În instanțele în care nu se execută ordinele întocmai, se produce *anarhie* și cine nu execută ordinul prompt și integral este pedepsit pentru *încălcarea de ordin*, pentru insubordonare. Directorul școlii va citi odată la săptămână în o zi, după terminarea lecțiilor, învățătorilor dela școală sa, toate ordinele primite în cursul săptămânii dela Revizorat. Dacă a primit un ordin *urgent* îl va citi în aceeași zi. După citire, directorul va scrie pe dosul ordinului: „Luat la cunoștință” și sub această propoziție vor semnă toți învățătorii. Cred că nu mai trebuie să spun de ce se face acest lucru. *Directorul, care nu comunică învățătorilor*

dela școala sa ordinele primite, se face vinovat de pedeapsă.

Fiecare școală are un *Registru de exhibite (intrare-șire)*, împărțit în mai multe rubrici, cum se va vedea mai jos, în care directorul va înscrie ordinul încă în ziua când l-a primit. În fiecare poziție va înscrie un ordin. Pozițiile le va numerota cu număr curent. După ce l'inscrie, va scrie și pe ordin No. curent din registru și data când l-a primit. În registru va înscrie: No. crt; data când l-a primit; autoritatea dela care vine ordinul și No. ordinului — și în rubrica intitulată „Obiectul” va scrie în câteva cuvinte, deci scurt de tot, cuprinsul ordinului.

b) *Rapoartele*. Răspunsurile pe cari le dă directorul la ordinele primite sau scrisorile prin cari comunică autorităților în orice chestiune dela școala sa se numesc *rapoarte*. Când comunică ceva sau răspunde vreunei direcțiuni școlare sau vreunei instituții, care nu este o autoritate a sa, în cazul acesta, scrisoarea sa se numește *adresă*. Deci să se facă bine distincția între raport și adresă.

Rapoartele și adresele se fac pe coale obișnuite de hârtie. Nu este permis să se facă rapoarte pe alt format de hârtie, mai mic sau mai mare. Dacă raportul e scurt, se face pe 1/4 de coală; dacă e mai lung, se face pe 1/2 coală sau pe coala întreagă. Aceasta se cere pentru că dosarele unei arhive nu se pot face din coale de hârtie de dimensiuni deosebite. Dacă se face un plan sau o schiță a unei clădiri sau a unui teren — acestea sunt cazuri rare — pe o coală de hârtie mai mare decât cea obișnuită, aceasta se măsoară așa ca, împăturată să dea mărimea exactă a unei coale de hârtie obișnuite. După fiecare raport sau adresă, se păstrează la școală un duplicat (întocmai ca cel trimis), care se va păstra în arhivă. Dar duplicatul raportului rămas în arhivă este în același timp și act justificativ că s'a răspuns.

Rapoartele poartă și ele număr, numărul de șire din registrul de exhibite. Când se raportează la un ordin primit, raportul poartă No. din registrul la care a fost înregistrat ordinul. Când se face un raport ce emană dela director într'o chestiune oarecare, raportul se înregistrează și el și poartă No. sub care a fost înregistrat. Pe orice raport se aplică antetul școlii în colțul stâng, de sus al hârtiei la care se adaogă No. și anul, d. e. No. 181—1935. Umereză apoi titlul raportului și textul. În urmă se pune data și semnează. În dreptul semnăturii se aplică sigilul școlii.

Dau două exemple.

I. (Antetul școlii).

Nr. 142-1935.

Domnule Revizor,

La ordinul No. 2085—1935 al onor. Revizorat școlar am onoare a vă raporta că dispozițiile luate cu privire la frecvența elevilor s'au executat întocmai și începând cu ziua de azi, avem o frecvență de 95% a elevilor dela școala noastră.

Sibiel, 15 Februarie 1935.

Director școlar

N. N.

Dsale,

Domnului Revizor școlar al județului Sibiu

II. (Antetul școlii)

Nr. 181—1935.

Domnule Revizor,

Avem onoare a vă raporta că în comuna noastră a izbucnit pojarul între copiii de școală. Din 148 elevi, abia mai avem 80 la școală. Despre aceasta am raportat azi cu No. 180—1935 Dlui medic de circumscripție din Săliște. Măsurile ce le va lua în cauză, le voi raporta imediat onor. Revizorat.

Sibiel, 1 Martie 1935.

Director școlar

N. N.

Dsale

Domnului Revizor școlar al județului Sibiu

Rapoartele se expediază în plic oficial care se întocmește în felul următor:

Pe dosul plicului, exact la mijloc, pe împăturătura celor 4 colțuri, se aplică sigilul școlii pentru asigurarea secretului oficial al actului.

Scrisorile oficiale se înscriu în *Cartea de poștă*, care e tot un fel de registru de exhibite și împreună cu aceasta se trimite la oficiul poștal, care semnează de primire. Dacă se primește o scrisoare oficială cu plicul rupt sau desfăcut, se face reclamațiune în scris la oficiul poștal respectiv, ca să dea seama de violarea secretului oficial.

Din cele două rapoarte arătate mai sus, cred că oricare director se poate lămurii asupra formei cum trebuie făcute. Raportele fiind scrisori oficiale, sunt scurte, precise, cuvîncioase și demne.

Să aibă o formă aleasă și să se scrie, absolut caligrafic. După felul cum știe directorul să facă rapoartele, se vede puterea lui de concesiune, de politetă și se fineță sufletească. Ordinele și rapoartele aparțin secretului oficial; deci ele nu se divulgă decât autorității în drept sau în fața justiției, când e cazul.

Sigilul oficial și antetul se păstrează la director sub incuietoare ca să nu se poată folosi cineva de ele la dresarea de acte false. Antetul este *firma școlii*; el se aplică pe raport și pe plic ca să se vadă dela ce autoritate pleacă actul.

Merită să menționez că toate ordinele și rapoartele (după acestea din urmă, duplicatele lor) se păstrează în ordinea lor numerică în dosare prinse în o pereche de scoarțe tari. Toate actele unui an formează arhiva anului respectiv. Pe scoarță, în față, se scrie d. e. „Arhiva școlară 1934”. În registrul de exhibite se scrie la încheierea anului în ultima poziție, încheierea, d. e. Sibiel, 31 Dec. 1934 — și se semnează de director, aplicând sigilul școlii. Pe pagina următoare se scrie cu cifre mari anul următor: 1935.

Învățătorii nu fac rapoarte. Scrisorile lor adresate autorităților se numesc cereți, întâmpinări, plângeri, după natura cuprinsului lor. Acestea se timbrează, pe când rapoartele sunt scutite de timbru. Ele se înaintează direcțiunii școlare și aceasta la rândul său le trimite autorității cărei sunt adresate, cu raportul direcțiunii. Învățătorii nu pot întrebuința nici antetul și nici sigilul școlii. Scrisorile lor sunt considerate acte particulare.

De administrația școlară se ține și *administrația comitetului școlar*. Pe aceasta o poartă tot directorul, el fiind secretarul *obligator* al comitetului. Orice act ce pleacă dela comitet, are aceeași formă ca și al direcțiunii școlare: Antetul, No. de eșire din registrul de exhibite al comitetului și la urmă se semnează de secretar și de președinte. Deci rapoartele comitetului poartă două semnături: secretarul la stânga și președintele la dreapta. Între semnăturile, lor se aplică sigilul comitetului. Comitetul școlar local corespundează cu comitetul școlar județean, dar sunt multe cazuri când corespundează și cu revizorul școlar. Când raportează com. școl. județean, se adresează președintelui acestuia. Toate rapoartele le trimite la Revizorat, căci secretarul com. școl. jud. este revizorul școlar. Acesta, în calitatea sa de secretar, le transpune cu referatul său, comitetului școlar județean.

Toate actele comitetului școlar primite dela autorități sau pornite dela sine, formează arhiva comitetului. Aceasta se întocmește ca și cea școlară.

Comitetul are și un Registrul de ședințe în care se înscriu procesele verbale, după cari se trimit copii comitetului școlar județean pentru luarea la cunoștință de hotărârile aduse sau aprobate dacă e cazul.

Regulamentul de organizare a comitetelor școlare lămurește drepturile și datoritiile acestora și corespondența ce trebuie să o poarte.

Cât privește contabilitatea comitetului școlar, aceasta se poartă după Legea contabilității publice și în această privință, directorii pot lua informații dela primăriile comunale.

Pentru a da lămuriri mai largi și variate directorilor tineri, recomand două cărți să le consulte: „Pentru avântul școlii primare” de I. Dragomir, revizor școlar, editura Tipografiei „Dacia” Traiană, Sibiu și „Administrația învățământului primar” de Chencinschi și Pavel, editura Tipografia Națională G. Matheșu, Bistrița. Cea dintâi lămurște chestiuni de administrație școlară, iar cea doua este un calendar de rezolviri administrative.

Administrația școlară e frumoasă și curată și dacă e purtată cu pricepere, aduce multe foloase învățământului și școlii în general.

VI. Legea școlară

Iată un capitol ce n'ar trebui să lipsească din programul școlii normale. În loc de a învăța atâtea chestiuni de Drept, adeseori inutile, ce nimerit ar fi dacă în locul lor s'ar face cunoscută normaliştilor Legea în care se încadrează toată viața lor de muncă.

Nu vreau intra în amănuntele acestei Legi, căci nu e locul acestui deziderat să fie făcut într-o revistă de pedagogie. Ci, cât de folositor lucru ar fi, dacă s'ar trata în școala normală, capitol de capitol, *Legea învățământului primar al Statului și Regulamentului ei de aplicare* apoi *Decretul-Lege de organizare a comitetelor școlare* precum și *Contabilitatea școlară*.

Cele mai multe eșecuri le are învățătorul în slujba lui din cauză că nu cunoaște Legea și deci nu știe să lucreze în deplină conformitate cu ea. Din această cauză multe lucrări și încercări îi

ies pe dos și în urma acestei stări ce își creează fără să vrea, chiar cei mai buni normalişti devin sceptici și își pierd efortul ce trebuie să-l întovărășească în munca lor spinoasă.

O școală de specialitate cum este și școala normală, trebuie să dea candidaților întreg aparatul de luptă, de care are nevoie în profesiunea sa. Nu e destul să știe pedagogie, psihologie, didactică și metodică, ci să cunoască și mijloacele pe cari legea i-le pune în mână la caz de nevoie, ca să triumfeze în lupta pentru binele public. Și de-atâtea ori are nevoie de prescripțiile legii.

Toți învățătorii tineri, nu-și cunosc drepturile pe cari li le oferă și nici datoritiile la cari îi obligă legea lor. Și fiindcă nu o învață în școala normală, îmbătrânesc și nu o cunosc depin. Din cauza aceasta lucrează empiric, instinctiv, după logica minții lui și adeseori în contradicere cu dispozițiile legii. Pentru că și cei ce o citesc, nu o pătrund și o răstălmăcesc. De aceea are nevoie de o explicație temeinică încă din școala.

Și fiindcă acest lucru nu se face în școala normală, lucru de importanță covârșitoare în funcțiunea lui, noi nu putem ajuta altcum, decât să recomandăm tinerilor învățători, ca după capacitate, în vara ce urmează, să citească cu mare atenție Legea și Regulamentul, să-și facă notițe și să o cunoască în întreg complexul ei, până toamna, când vor intra în slujbă.

Deocamdată să fim cu toți mulțumiți cu atâtea până ce o nouă programă analitică a școlilor normale va îmbrățișa problemele acestea, ca și celelalte pe cari le înșirăm în aceste capitole și dintre cari unele le încercăm să le lămurim în chip sumar, ca să putem ajuta cât de cât.

BAZELE PSIHOLOGIEI CARACTERULUI

(Urmare și sfârșit)

2. Formarea caracterului.

Dacă facem bilanțul cunoștințelor științifice pe care le posedăm despre caracter, în vederea aplicațiilor practice, trebuie să recunoaștem din capul locului că ele sunt încă destul de reduse. De altă parte, în practica obișnuită a educației persistă o mulțime de credințe și idei eronate, — resturi ce derivă din concepții de viață părăsite și din imagini despre individualitatea psihică care nu mai prezintă decât un interes istoric. Faptul e ușor explicabil dacă ne gândim că persoana umană pe treapta caracterul este produsul și punctul de intersecție al celor mai felurite și complexe curente de forțe: de o parte substratul constituțional și maturizarea, de alta influența mediului cultural familiar, școlar, extrafamiliar și extrașcolar, — în un cuvânt viața socială cu complexitatea formelor și directivelor ei intrinsece.

M. A. May rezumând⁸⁴⁾ sugestiile și corolarele practice pe care le poate da știința psihologică tuturor celor interesați în educația caracterului, le reduce la următoarele :

Pentru părinți :

1. Este mai probabil că copilul cel mai mare își va forma defecte de caracter mai frecvent decât cel mai tânăr.
2. Neînțelegerile părintești și indulgența părinților în apucăturile dubioase ale copiilor sunt strâns conexe de delicvența acestora.
3. Disciplina defectuoasă în casă, fie că e prea severă fie că e prea îngăduitoare, se repercutează în caracterul copiilor.
4. Camarazii, partenerii de joc și prietenii copilului au o influență importantă — nedeterminată însă obiectiv — asupra idealelor, atitudinilor și conduitei sale.
5. Se crede — dar nu este încă probat — că atitudinile și obișnuințele fixate înainte de vârsta de cinci ani rămân relativ permanente și că servesc ca bază a caracterului.

Pentru profesori și conducători :

6. Relațiile profesorilor-educatori și ale conducătorilor cu copilul trebuie să fie întotdeauna prietenești și cooperative. Ele trebuie să se apropie de cele ce există între vânzător și cumpărător și să se îndepărteze cât mai mult de cele dintre stăpân și sclav.
7. Conduita copilului în școală și atitudinea lui față de școală este, într-o largă măsură, dependentă de morala generală a școalei și a grupurilor cărora aparține. Codul etic nescris al acestora este foarte puternic.
8. Educația caracterului nu rezultă dintr'un curs de morală și maniere, adăugând programului școlar, nici din citirea zilnică a 10 versete din Scriptură. Pentru ca aceasta să se producă, e nevoie de o reorganizare radicală și fundamentală nu numai a programului școlar, ci a întregii ordini a activităților școlare, atât în cadrul programului cât și în afara lui.

⁸⁴⁾ M. A. MAY: What Science offers on Character Education, in *Building Character* (Symposium). Chicago Univ. Press. 1928. p. 8—45. (Punctele sunt date în traducere liberă).

Pentru cei interesați :

9. Conduita este mai direct în relație cu motivele, atitudinile, emoțiile și dorințele individuale decât cu cunoștințele sau cu discriminarea etică.

10. Conduita pare a fi determinată mai mult de natura situației și de circumstanțele ei prezente, decât de posedarea unei trăsături sau facultăți.

11. Dacă un copil e prins că fură, minte ori înșeală, — un singur act și prin sine nu este un indice al caracterului său.

Aceste adevăruri, la care se pot firește adăuga multe alte, derivă din cercetările experimentale asupra caracterului făcute de May și Hartshorne.

Formarea caracterului, sau mai precis, dirijarea formării lui, prezintă dificultăți enorme cu atât mai mult cu cât el nu se poate învăța în sensul în care se învață o poezie sau o lecție de latină. El nu se poate peste tot învăța. Nici o structură sau dimensiune psihică nu este însă mai aproape de individualitatea noastră proprie, de resorturile ei ultime de activitate, de aspirațiile și poziția ei în viață, decât temperamentul și caracterul. Cunoștințele și chiar nivelul intelectual sunt și nu sunt caracterizante pentru ins; pentru a-i vedea poziția și atitudinea sa față de viață trebuie să prindem componentele structurii caracterului și temperamentului său.

În ce măsură și cum putem interveni în procesul de formare al caracterului ?

Mentținându-ne în cadrul evoluției psihice normale — evoluția anormală implicând alte forme de tratare și educație — vom încerca să statornicim mijloacele cu ajutorul cărora putem influența ciclul evoluției caracterului, în vederea integrării persoanei în atmosfera culturală a ambianței. Pentru aceasta se impune să fixăm procedeele de control a tendințelor, de stimulare a eului, de formare a sentimentelor și de înjghebare a unei concepții despre lume și viață.

A) Metode generale : controlul tendințelor. - Întâia etapă — de o importanță covârșitoare însă prea ades neglijată — în formarea caracterului, este fără îndoială controlul și dirijarea metodică a tendințelor în vederea spiritualizării și socializării lor. Cum pot fi controlate tendințele pentru a înlătura efectul desintegrator și anarhic al unor tendințe prea puternice și cum putem promova manifestarea tendințelor necesare adaptării, însă reduse în intensitate ? — *Prin acțiune pozitiv-încurajantă față de tendințele slabe și negativ-descurajantă față de tendințele puternice, aflătoare în dispoziția nativă a individualității*⁸⁵).

Desvoltarea anarhică și prea pronunțată a unei tendințe naturale, ne-canalizate în direcția promovării normelor și valorilor sociale, unilateralizează psihicul și îl pune în conflict cu mediul. Unilateralizarea este posibilă și în direcția opusă, a inferiorității, datorită unor tendințe de intensitate redusă, care îngreuiază adaptarea socială. În primul caz, individualitatea poate deveni pradă ambițiilor deșarte, libertinajului, etc., căutând toate mijloacele care îi asigură satisfacerea acestor tendințe (de obicei prin încorporarea însușirilor negative ale caracterului), iar în al doilea, compensarea tendinței slabe se va face prin uzul acelorași procedee.

Controlul tendințelor este o operație extrem de dificilă ce presupune cunoașterea temeinică a psihicului copilului în etapele lui evolutive și con-

⁸⁵) Cf. în această privință W. McDougall : *Character and the Conduct of Life*. London, Methuen, 1928.

siderarea — pentru fiecare ins în parte — a împrejurărilor speciale în care i s'a dezvoltat și i se dezvoltă viața. Normele principale trebuie mânuite cu cea mai mare prudență dela caz la caz, — trebuie, prin alți termeni, *individualizate*.

Premisa de bază, dela care am plecat, ne silește să înlăturăm o obiecție ce s'ar putea ivi. Anume: nu cumva acțiunea de descurajare este identică cu „refularea” freudiană și, în acest caz, în loc să modelăm și să echilibrăm structura tendințelor, creiem dimpotrivă „complexe” care se găsesc la origina nevrozelor? Acțiunea descurajantă are astfel de procedee a căror menire este tocmai preîntâmpinarea apariției complexelor și favorizarea sublimării în direcția valorilor. Înlăturarea acumulării nesatisfacțiilor, care pot, în condiții nefericite, să se actualizeze în nevroze, constituie un țel hotărît în această acțiune. (E locul să relevăm că sistemul psihologic al lui S. Freud cuprinde o seamă de interpretări ce vor rămâne în Psihologie. Inconștientul, sublimarea și transfertul, formarea complexelor în dependență de cenzura socială, etc., sunt instrumente admirabile pentru înțelegerea vieții psihice; noi nu acceptăm însă ideea că geneza caracterului e în erotica anală și preferăm interpretarea mai largă dată de Murphy și Jensen)⁸⁶⁾.

1. Acțiunea de *încurajare* a tendințelor slabe, conforme cu exigențele mediului social, este posibilă prin punerea frecventă a persoanei în situații capabile să-i stimuleze și promoveze aceste tendințe. Dacă un copil posedă tendința curiozității într'un grad redus, nu se va uita nici o ocazie în stare să-i actualizeze această tendință. Mânia se va canaliza în special spre acele situații care deșteaptă revolta și indignarea morală. Când un copil este deficient pe latura tendinței gregare, se vor căuta toate acele împrejurări în care își poate da seamă de binefacerile vieții în comun, de ajutorul mutual, de asistența reciprocă, etc. Totul trebuie firește astfel organizat încât să fie amăsurat individualității copilului. Nu vom stimula tendința socială a unui elev de cl. IV-a primară prin expunerea... sindicalismului modern, nici prin atletism, ci prin jocuri colective, educație fizică ordonată și în grup, participare la munci colective, etc. Un copil cu o puternică tendință de supunere, care se simte inferior și care mai poate fi pe deasupra și fricos, trebuie mereu menajat, aprobat și încurajat în acțiunile sale, prin stimularea eului și prin încercarea de a-i forma o conștiință despre propria sa valoare. În acest chip vom avea un început de educație *pozitivă*, căci de obicei în această direcție mediul social ține prea puțin seamă de susceptibilitățile și deficiențele personale.

2. Acțiunea de *descurajare* a tendințelor puternice, care nelimitate în libertatea lor de desfășurare pot desechilibra psihismul, se poate realiza prin mai multe procedee:

a) *Evitarea* ori și cărei situații ce poate provoca manifestarea tendinței puternice. Fricosul trebuie ferit de situațiile ce-i deslănțue frica. Dacă frica se repetă, ea își formează un complex imaginativ, chiar o atitudine generală, care e terenul potrivit pentru înflorirea superstițiilor și a tuturor credințelor false. Un copil fricos nu trebuie de ex. lăsat să doarmă singur sau să stea în anturajul aceluia care îi provoacă frica imaginativă. Sunt lucruri pe care adultul le trece repede cu vederea, dar care au o semnificație profundă pentru viața copilului.

⁸⁶⁾ Cf. pag. 40—41.

Procedeeul evitării se întemeiază pe legea atrofierii tuturor tendințelor și conținuturilor psihice prin ne-uz. Uitarea e unul din strălucitele mijloace care atenuează intensitatea tendințelor și dorințelor. În procesul de formare al „complexelor“ nu e vorba de evitarea situațiilor, ci dimpotrivă de apariția lor frecventă. Complexul inferiorității se formează în nemijlocită dependență de situațiile umilitoare (familiale sau extrafamiliale), iar complexele sexuale apar datorita faptului că tendința are mereu în față situații prin care s'ar putea satisface și care îi sunt inaccesibile din cauza restricțiunilor sau „cenzurei“ mediului social.

b) Favorizarea *aparității tendințelor contrare*, compensatoare, prin procedeul incurajării.

c) *Verbalizarea și dezvoltarea puterii de stăpânire*. Mărturisirea (orală ori scrisă), mai ales atunci când are la bază o sinceritate deplină, e unul din întâile posibilități de eliberare — cu înaintarea în vârstă — de sub tirania tendințelor prea intense. Prin *expresie* omul a devenit stăpânul destinelor sale. Orice impulsivitate ori trăire interioară își pierde din intensitate prin expresie, se obiectivează oarecum și atunci când ea întâlnește și înțelegerea necesară, evită conflicte interne dureroase. Câte drame nu se petrec în psihicul copiilor din cauză că aceștia n'au tăria și educația de a face mărturisiri asupra pornirilor lor nici părinților, nici rudelor și numai rareori prietenilor vârstnici, care n'au încă maturitatea de gândire spre a-i înțelege. Din acest motiv sublimarea și în general refugiul în mrejele ficțiunii și imaginativului sunt inevitabile. În ori și ce caz dacă ținem seamă de consecințele psihice ale mărturisirii și verbalizării, trebuie să le promovăm cât mai mult și să nu le însoțim de pedepse.

Dezvoltarea puterii de stăpânire — prin intervenția indirectă a inteligenței și voinței — e un alt mijloc care, pe trepte de evoluție mai înaintate, poate avea rezultate pozitive în controlul tendințelor. Prevederea urmărilor ce le poate avea o acțiune determinată de o tendință puternică și intervenția voinței pentru promovarea unei tendințe compensatoare pot normaliza tendința și pot atenua atracția plăcerilor visate. O tendință violentă se spiritualizează prin intelectualizare și se încadrează în anume complexe emotive superioare, care-i anihilează brutalitatea primitivă de manifestare.

d) Sunt cazuri, în deosebi atunci când tendința e evoluată și dublată de un complex imaginativ (datorită căruia individul trăește pe plan imaginar dorințe violente nesatisfăcute în legătură cu acea tendință, supraestimând valoarea nu numai a situației în stare să-i satisfacă dorința, ci și a satisfacțiilor de care se crede frustrat), în care uzul frecvent sau *familiarizarea* însului cu situația ce i-a creiat complexul imaginativ poate avea rezultate satisfăcătoare.

e) *Ironizarea*. Râsul — mijloc admirabil în menținerea disciplinei sociale — poate fi utilizat, într'o oarecare măsură, cu succes și în educația tendințelor. O tendință prea puternică, ironizată în manifestările ei de către ambianță, poate fi inhibată pozitiv prin participarea efortului voluntar dirijat de sentimentul valorii personale. Bine înțeles că acest procedeu trebuie înțeles și trebuințat cu cea mai mare prudență pentru a nu da naștere resentimentelor. E potrivit ca ironizarea să ia o formă indirectă (de comedizare a situațiilor în care se manifestă tendința violentă).

f) Un mijloc mai dificil, însă cu mari șorți de reușită, este asocierea situației ce deșteaptă tendința puternică cu situații care provoacă un răspuns favorabil și adecuat din partea organismului. E procedeul *re-condiționării*, — după denumirea lui May. Reacțiunile emoționale și tendenționale sunt condiționate în experiența personală prin stabilirea unei conexiuni directe (de minimă rezistență nervoasă) între tendință și situație. Această condiționare a răspunsului față de o situație poate fi *re-condiționată* prin încorporarea acelei situații în configurația altei situații față de care reacțiunea individuală e în conformitate cu exigențele noastre educative. Acest proces e o fază mai complicată a așa numitului reflex condițional (v. Introducerea).

Experimentele de acest fel, aplicate materialului uman, sunt foarte reduse și, din acest motiv, nu se pot încă stabili norme practice precise de urmat. Ele pot fi însă compensate prin perspicacitatea pedagogică a educatorului.

Schițarea separată a metodelor de încurajare și descurajare nu implică succesiune în aplicare, ci mai curând concomitență. Odată cu încurajarea unor tendințe e necesar să se descurajeze altele.

Utilizarea unuia sau altuia, ori a mai multor mijloace în cazul aceleiași tendințe, rămâne o chestiune legată de specificul individualității fiecăruia, iar aplicarea lor adecuată, pentru fiecare ins în parte, e în funcție de arta educatorului.

Se pare că în educația tendințelor frica trebuie pe cât posibil înălțurată, deși în unele cazuri excepționale ea poate aduce ameliorări în comportare. E vorba însă numai de frica determinată de imaginea pedepsei fizice.

B) **Metode speciale: formarea eului, sentimentelor și concepției de viață.** Concomitent cu dirijarea armonică a tendințelor, educația caracterului presupune stimularea eului, generalizarea efortului voluntar, formarea sentimentelor și schițarea unei concepții despre lume și viață, care să alimenteze orizontul cognitiv al conduitei.

În acest domeniu există o mulțime de metode aplicate fie în școală, fie în organizațiile a căror țință o formează educația etică și socială a tineretului. Hartshorne, în lucrarea citată, le sistematizează în următoarele:

1. *Disciplina*, metodă veche cât e lumea, utilizabilă și în dresajul animalelor, consistă în statornicirea unui complex de norme obiective impuse ca motive de acțiune. Aprobarea și lauda, blamul și pedeapsa sunt cele două fețe ale disciplinei. Dacă fondul disciplinei este supunerea față de superiori, ea nu poate constitui firește mijlocul cel mai eficient în educație, căci nici cei care cred că vor putea remedia neajunsurile formației tineretului prin disciplină nu lămuresc procesul prin care constrângerile externe-negative se pot transforma în constrângeri interne. Supunerea oarbă unei discipline impuse în loc să promoveze eul și efortul voluntar, îl anihilează.

2. *Încercarea și veghea*. O metodă veche, ce derivă din disciplină, era punerea înșilor — în special a celor ce urmau să devină conducători — în fața marilor „încercări” și „veghe”. Nopti în singurătate, printre sălbateci, 40 de zile de izolare, etc., erau considerate ca împrejurările cele mai ferice pentru purificarea și „elevațiunea” spiritului și caracterului. În ce măsură, remarcă Hartshorne, dispoziția sufletească, care a îngăduit înșilor să treacă peste aceste grele încercări, i-a ridicat la trepte superioare de com-

portare și mai ales i-a făcut să-și conformeze conduita ulterioară acestei dispoziții, e o problemă greu de rezolvat.

În scurgerea timpului, nopțile de veghe în pădure sau printre sălbatoci au fost înlocuite cu nopțile în fața altarului sau a vegherii solitare în mănăstiri.

3. *Ceremonia*. În ceremonie — metodă ce se întâlnește pe o treaptă mai avansată a culturii — se celebrează, de întreaga comunitate, comportarea dorită. Copiii, prin participare la ceremonii, își vor însuși — după opinia celor care promovează această metodă — trăirile afective superioare, necesare pentru conduita lor față de comunitate. Problema însă irezolvabilă ce se pune în legătură cu această metodă, e după Hartshorne, următoarea: Cum se poate substitui (transfertul fiind exclus) acțiunea individuală unei emoții colective, chiar și în cazul când am avea certitudinea că această emoție e de cea mai superioară calitate etică?

4. *Povestirea*. Povestirea, care a început probabil ca un acompaniament verbal al ceremoniilor, a devenit independentă în mituri, legendă, etc. în care s'a acumulat înțelepciunea etică a vremurilor.

Povestirile morale sunt ele determinante, prin sine, ale caracterului? E știut că odată cu înaintarea în vârstă disociația dintre cuvânt și acțiune crește, încât în cele din urmă conceptele formează o lume de abstracțiuni, suprapusă celei reale, în stare să creeze satisfacții pe plan imaginar, fără efort și încercare. „Povestirea, privită în sine, este un instrument periculos și probabil că a făcut mai mult rău decât bine atunci când e folosită ca mijloc în educația morală, pentru că ea a provocat năzuința, particulară omului, de a favoriza imaginația în dauna conduitei sale...”⁸⁷⁾

5. *Legea* codifică sau face explicită judecata morală prin indicarea și aplicarea de pedepse celor ce contravin obiceiurilor stabilite. Legea depinde însă de mediul în care este aplicată și e cu totul ineficace atunci când e vorba de controlul vieții private a omului. „Legea, scrie Hartshorne, fără educația continuă a opiniei publice pentru a o menține, devine mai curând o ocazie de imoralitate decât un izvor al moralității”⁸⁸⁾.

6. *Exortafia*. Incurajarea și argumentarea verbală în vederea dirijării comportării spre acțiunile etice, prin analiza tipurilor de conduită (istorice, biblice, etc.), este foarte des folosită în educație, atât de părinți cât și de pedagogi. „Însă, scrie Hartshorne, nu există absolut nici o conexiune între asemenea forme de control și motivarea internă a propriei acțiuni pe care o legăm de obicei de caracter”.

7. *Jocul*. Chiar dacă jocul e o pregătire pentru viața de mai târziu, el nu rezolvă problema transfertului etic, — adică e îndoelnic și neprobat faptul că loialitatea și persistența de ex. manifestate în situațiile de joc, se transmit dela sine și în restul activităților umane, sau e nevoie ca ele să fie învățate și în noile situații.

8—11. Acestor metode se adaugă apoi *sfatul* și *igiiena mintală, propaganda, discuția* (între tineri și adulți), și *practica* (executarea unor acțiuni reale, selecționate și impuse de adulți).

⁸⁷⁾ H. HARTSHORNE: Op. cit. p. 13.

⁸⁸⁾ H. HARTSHORNE: Op. cit. p. 14.

12. În sfârșit, ultima metodă, viu susținută de Hartshorne, este *participarea*. La caracter se poate ajunge prin participarea directă și activă a copiilor la acțiunile și activitățile generale ale adulților și ale celorlalți copii.

În concluzie, Hartshorne serie următoarele: „Disciplina produce conformism, nu cooperare. Încercarea și veghea pot fi efective ca porți de intrare în grup, dar ele nu pot produce prin sine abilitatea și motivele participării sociale. Ceremonia și povestirea sunt substitute ale acțiunii, nu acțiune. Legea, ca și disciplina, poate impune indivizilor convențiile comune. Exortarea, dacă reușește, face ca și legea, individul tributar voinței sau standardului extern. Jocul rămâne joc, — cu toate că poate fi, în cele din urmă, ultimul scop al vieții; el nu poate fi însă sub nici un motiv școala vieții de azi. Prin sfat și prin metodele de igienă mintală, persoana poate fi mai bine adaptată grupului său. Acest lucru nu este însă suficient...

Propaganda, ca și exortarea, atinge conduita nu rațiunea, și metodele ei sunt în directă opoziție cu cele care încearcă să angajeze cooperarea întregii persoane. Propaganda este un parazit care distruge și produce victime printre cei cari o înghit. Discuția este o trăsătură vitală a funcționării, însă vorba nu e faptă. Nici practica fără înțelegere nu este mai bună decât cunoștința fără acțiunii. Singură participarea oferă imaginea completă a conducerilor în care caracterul se poate desvolta inteligibil⁸⁹).

Fără îndoială că metoda *participării active* a școlărilor în viață este un reflex al concepției filosofice dinamice și plurale a contemporanului. Ea se impune și se va impune din ce în ce mai mult. Începuturile fericite făcute de școala activă în domeniul instrucției, vor trebui completate cu activismul educativ. Moralitatea suprema n'a existat, nu există, ci se va realiza treptat prin efortul continuu și conștient al tuturor. Eticul e o dimensiune a *dinamismului* practic al vieții și nu o coordonată a imaginației. Caracterul, susține Hartshorne, rezultă din realitatea relațiilor și comportării personale în viață. Viața în manifestarea și în formele ei reale, concretizate în diversele comunități și societăți, ne face să ne dăm seamă nu numai de limita puterilor și năzuințelor noastre, ci și de direcțiile în care activitatea eului conștient poate atinge realizări efective.

Cum se poate realiza această participare? E firește o chestiune centrală a Pedagogiei. Credem totuși necesară o exemplificare. Iată un exemplu dat de Collings referitor la participarea socială a copiilor la opera sanitară:

Intr'o clasă lipsește un elev. Clasa se întrebă de soarta lui, care îi preocupă. Din nefericire se află bolnav de febră tifoidă. Interesându-se mai de aproape, clasa descoperă că în fiecare an un membru al acelei familii se îmbolnăvește de febră tifoidă. Se caută cauzele: lapte, persoane, muște. Se stabilește că muștele sunt de vină. Aci începe opera constructivă: se fac omorătoare de muște, etc. La fel se procedează și cu alte boale, încât la sfârșitul unui an copiii dobândesc nu numai cunoștințe despre boli ci au participat activ și la asistența sanitară publică.

Că ulterior noi venim și relevăm elementul etic al acestor acțiuni (*altruism*, spirit de jertfă, abnegație, etc.), e o datorie ușoară și necesară pentru luminarea conduitei. Copilul însă a îmbrăcat toate aceste concepte abstracte în haina *vie* a comportării integrale și a participat activ la funcțiunile sociale.

⁸⁹) H. HARTSHORNE: Op cit. p. 247—248.

CARACTERUL, ȘCOALA ȘI CULTURA

Formarea caracterului este în strânsă dependență de scopul sau idealul educației. Pentru definirea acestuia din urmă suntem nevoiți să depășim tărâmul strict psihologic.

Idealul educativ, imagine desăvârșită a ființei și rosturilor omului, echintesența spirituală a unei epoci, la elaborarea căruia participă în deosebită etica, sociologia și filosofia. El este, prin alți termeni și în mod general, în directă conexiune de concepțiile globale despre om și lume, despre valoarea și dest. nul existenții.

Omul clasic, elen sau roman, integrat organic în unitatea cosmică (avem în vedere faza maturității clasicismului), înconjurat de o lume supranaturală, fâșurită după chipul și asemănarea sa, unitar în ființa sa spirituală, avea alt ideal educativ decât omul erei judeo-creștine, decăzut din starea paradisiacă în urma păcatului adamit. Raportul de participare intimă și pozitivă a omului la rațiunea universală devine în creștinism supușenie și umilință față de Creator. În mentalitatea clasic-elenică spiritualitatea își condula pulsațiile până departe în liniile armonioase ale corpului, în vreme ce în creștinism discrepanța corp-spirit devine catastrofală. Expansiunea vieții spirituale din elasic devine rugă și înăbușire în creștinism. Cultul virtuților civice, al frumuseții fizice și integrității psihice face loc, din ce în ce mai mult, cultului umilinței, solitudinii și renunțării. Filozoful și eroul — pietre de hotar în climatul spiritual al clasicismului — trec în umbră pentru a apărea pe întâiul plan pustnicul, preotul și călugărul. Acțiunea integratoare a gândirii platoniciene este învinsă de noua mistică creștină. Ieșind din cercul staticului și al prezentului, omul concepției creștine devine istoric prin devenirea sa pământeană.

Reacțiunea umanistă a Renașterii reînvie temporar idealurile antichității, — școlile însă, inspirate de imaginea creștină despre om, persistă cu predominanță până în inima timpurilor moderne.

Dacă la începutul filosofiei moderne lumea omenească mai era separată de restul viețuitoarelor, considerându-se omul ca un privilegiat al naturii, — veacul al 19-lea aduce o nouă concepție despre om, datorită progresului realizat de științele biologice. Omul trebuie integrat în ordinea naturală a Vieții, chiar și atunci când — ne gândim la bergsonism — îl considerăm ca purtătorul celor din urmă și celor mai mari năzuințe ale naturii. Participarea la viață a omului apare — prin prisma biologiei evoluționiste — ca o concentrare și explozie superioară a virtualităților vitale de pe treptele inferioare. Suntem în ori și ce caz legați mai puternic de pământ decât de o pretinsă rațiune universală. Paradisul e în viitor, nu în trecut. El nu este dat ca atare, nici n'am fost frustrați de el, ci îl putem realiza sau putem tinde spre realizarea lui.

Noua încredere în sine a omului și-a găsit expresie în complicarea enormă a vieții sociale prin urbanism și industrialism, consecințe a uriașei dezvoltări tehnologice. Idealul omului modern, cu toată specializarea și mecanizarea, a rămas — probabil transmis ca dispoziție latentă din clasicism — tot personalitatea în armonie cu sine și cu lumea.

În evoluția sistemelor etice întâlnim de asemenea diversitate de curente și atitudini normative. Evident că privind lucrurile comparativ, trebuie să

recunoaștem — după cum remarcă cu multă pătrundere dl. I. Petrovici — că nici un sistem nu s'a putut ridica la înălțimea etică a creștinismului. Dar ce procent reprezintă creștinismul în mentalitatea și mai ales în conduita Europei contemporane? Apoi: În ce măsură și prin ce mijloace se poate transforma individualitatea omenească spre a realiza valorile ideale ale creștinismului?

Problema educabilității, adică stabilirea naturii originare a omului și a putințelor de modificare ale acesteia, constituie obiectul propriu al Psihologiei educației. Această disciplină ne arată *ce, cum și cât* se poate modifica în structura ereditară a vieții psihice. Imaginația, scrie R. Pintner, poate concepe indivizi echipați cu mecanisme de radio-recepție și radio-emisiune, dar bunul simț știe că educația nu poate efectua astfel de modificări... Noi dorim, scrie același psiholog, să facem pe toți copiii inteligenți și să-i instruiem ca să atingă un coeficient de inteligență de 150, însă știm că e imposibil. Va fi nevoe ca și în domeniul educației caracterului să plecăm de la cunoașterea adevăratelor ei temelii psihologice, spre a fi siguri de eficacitatea și soliditatea construcțiilor noastre. Idealul oricât ar fi de superior, rămâne o creație imaginară atâta vreme cât realitățile psihologice nu se pot apropia de el.

În sfârșit, sociologia ne învață că școala este o instituție creiată în, prin și mai ales *pentru* societate. Solipsismul, ca normă de viață, este nu numai un punct de vedere etic unilateral, dar în contradicție evidentă cu evoluția vieții și a culturii. Detașarea aparentă de viața socială — în unele personalități — este în fapt o adâncire a virtualităților vieții, o lărgire a orizontului spiritual în așa fel încât să oglindească în sine o lume mai bună, mai adevărată și mai frumoasă. *Diferențierea* în evoluția biologică și socială a mers mână în mână cu *co-operarea*.

Din aceste izvoare principale (Etică, Filosofie, Sociologie și Psihologie) decurg în mod normal principiile de organizare programatică a învățământului și școlii, organizare care formează câmpul de activitate al Pedagogiei.

Intinderea problemei nu ne îngăduie să arătăm preferințe pentru un ideal sau altul de viață. Căci dacă am încerca să facem acest lucru, am năzui să scoatem în evidență un ideal de viață similar cu cel al omului clasic (armonic și integrat), sau un ideal identic în formă cu al clasicului însă dinamizat prin conținutul interior al vieții contemporane.

Ce reprezintă școala pentru educația caracterului? Așa cum se execută programele noastre școlare, ele promovează numai aspectul de *instrucție* al învățământului, — sub raport *educativ* elevul rămânând sub dependența mediului familiar, a asociațiilor din care face parte, a prietenilor și a ocupațiilor din timpul liber. Cunoștințele chiar și atunci când sunt predate după cea mai activistă metodă nu afectează esențial conduita. Viața socială, imensul laborator de formare al caracterelor, rămâne pentru elevi o zonă necunoscută prin școala existentă, — spre a fi totuși explorată, uneori pe furiș, în prietenii, în ceea ce vede în familie și în activitățile din timpul liber.

Pentru a favoriza și educația caracterului, școala trebuie să se apropie cât mai mult posibil de realitățile și cultura românească. Dacă diferențierea socială datorită imensei specializări a timpului nostru este evidentă, nu trebuie să se uite niciodată că rădăcinile etice ale omului sunt în climatul cultural al comunității în care s'a născut.

Conținutul caracterului este determinat de conținutul culturii în care s'a zămislit. Organicitatea culturii se reflectă în consistența, unitatea și armonia caracterelor. Că uneori dispozițiile înăscute se pot dezvoltă în așa chip, încât să atingă creațiuni superioare, prin specializare, fără a trece prin planul caracterului, e un fapt ce se întâlnește la unele personalități, dar care nu poate constitui un îndreptar pentru toată lumea. Viziunea și creația estetică a unui Oscar Wilde ne procură încântări superioare, însă ne întrebăm ce s'ar întâmpla dacă la un moment dat toți tinerii noștri i-ar lua viața drept normă de conduită ?

Desvoltarea armonică, prin stimularea tuturor energiilor și dispozițiilor personale ale tineretului, nu se poate concepe decât prin integrarea lui în ritmul de viață al unei culturi, prin înrădăcinarea lui în spiritul și creațiile proprii ale unei comunități.

Planul psihic al caracterului corespunde treptei reprezentate de cultură în plan social, iar integrare în societate înseamnă în același timp și integrare în cultură.

Ceeace numim cultură și civilizație constituie numai supremul instrument de adaptare al omului în fața realităților înconjurătoare. Din acest punct de vedere, cultura nu e nici lux, nici inutilitate, ci unicul mijloc prin care omul devine om. În al doilea rând, cultura e, în esență, o proiectare și obiectivare a virtualităților vieții, obiectivări instituționalizate în societate. Posibilitățile de cunoaștere s'au obiectivat în științe, virtualitățile afective ale simțirii se oglindesc în arte, iar voința s'a proiectat și realizat prin etică și știința practic-aplicată. În al treilea rând, dacă privim cultura sintetic și sub unghiu istoric, ne dăm seamă că ea reprezintă obiectivarea unității de cunoaștere, simțire și acțiune a unei națiuni. Din acest motiv, prin atingerea consistenței interioare pe treapta caracterului, armonia interiorului înglobează în sine armonia exterioară a valorilor culturale.

Desvoltarea și progresul ori și cărei culturi se reazămă pe echilibrul dintre statornicia caracterelor și eforturilor creatoare și inovatoare ale personalităților. Iar școala vieții pe care o dorim este școala organic concrescută cu realitățile, cultura și necesitățile ființei noastre naționale.

* * *

Intenția lucrării prezente, pe care o privim ca o introducere în studiul caracterului, a fost să sublinieze câteva din ideile esențiale privitoare la caracter, așa cum ele se întâlnesc în Psihologia contemporană, spre a le pune la îndemâna celor ce — poate — n'au avut răgazul necesar să răfoiască lucrările originale. În acest chip se vor limpezi, poate, multe puncte obscure încă în acțiunea noastră educativă. Ea a avut în același timp intenția ascunsă de a pune mai ales problema psihologiei caracterului, căci e știut că știința, în ultima analiză, pune mult mai multe probleme decât e în stare să le rezolve. Ați da seamă însă de întinderea unei probleme, de conexiunea ei cu realitatea faptelor, înseamnă nu numai a lărgi în mod considerabil orizontul cognitiv, ci și a întrevădea începutul și direcțiile de rezolvare.

Dr. Dimitrie Todoranu.

BIBLIOGRAFIE

1. ADLER, A. Menschenkenntnis. Leipzig. Hirzel. 1929 (III e Aufl.).
2. ADLER, A. Le Tempérament nerveux. (Tr. fr.) Paris. Payot. 1926.
3. ADLER, A. Studie über Minderwertigkeit von Organen. München. Bergmann. 1927.
4. ANTONESCU, G. G. Pedagogia generală. București. Edit. Inst. Ped. Rom.
5. ANTONESCU, G. G. Educație și Cultură. București. Cultura Rom.
6. ANTONESCU, G. G. Doctrinile fundamentale ale Pedagogiei moderne. București. C. Școalelor. 1927.
7. AUGIER, E. Mécanismes et Conscience. Paris Alcan. 1934.
8. BÜHLER, Ch. Kindheit und Jugend. Leipzig. Hirzel. 1931.
9. BÜHLER, K. Abriss der geistigen Entwicklung des Kindes. Leipzig. Meyer. 1925.
10. CONKLIN, E. G. L'Hérédité et le Milieu. (Tr. fr.) Paris. Flammarion. 1920.
11. FREUD, S. Introduction à la Psychanalyse. (Tr. fr.) Paris. Payot. 1925.
12. FRÖBES, J. Lehrbuch der experimentellen Psychologie. I—II. Freiburg. Herder. 1920.
13. GABREA, I. I. Școala Creatoare. București. C. Școalelor. 1927.
14. GEORGIADÉ, C. Psihologia Gândirii Copilului. București. Soc. Rom. de Filosofie. 1934.
15. GESELL, A. Infancy and human Growth. N.-York. Macmillan. 1928.
16. GESELL, A. The Mental Growth of the Pre-School Child. N.-York. Macmillan. 1928.
17. HENNING, H. Ziele und Möglichkeiten der experimentellen Charakterforschung. *Jahrb der Charakterologie*. 1939, VI, 213.
18. HARTSHORNE, H. Character in Human Relations. N.-Y. London. Scribner's Son. 1932.
19. HARTSHORNE, H., MAY, A. M. Studies in the Nature of Character: I. Studies in Deceit. N.-York. Macmillan. 1928.
20. HARTSHORNE, H., MAY, M. A., MALLER, J. B. Studies in the Nature of Character: II. Studies in Service and Self-Control. N.-York. Macmillan. 1929.
21. HARTSHORNE, H., MAY, M. A., SCHUTTLEWORTH, F. K. Studies in the Nature of Character: III. Studies in the Organization of Character. N.-York. Macmillan. 1930.
22. JANET, P. La Force et la Faiblesse Psychologique. Paris. Maloine. 1932.
23. JENNINGS, H. S. Das Verhalten der niederen Organismen. (Tr. germ.) Leipzig. Teubner. 1920.
24. JENNINGS, H. S. Vie et Mort. (Tr. fr.) Paris. Alcan. 1927.
25. JENNINGS, H. S. The Biological Basis of Human Nature. London. Faber. 1930.
26. KERSCHENSTEINER, G. Charakterbegriff und Charakterbildung. Leipzig. 1923.
27. KLAGES, L. Les Principes de la Caractérologie. (Tr. fr.) Paris. Alcan. 1930.
28. KRETSCHMER, E. La Structure du Corps et le Caractère. (Tr. fr.) Paris. Payot. 1930.
29. KRETSCHMER, E. Manuel théorique et pratique de Psychologie médicale. (Tr. fr.) Paris. Payot. 1927.
30. LEWIN, K. Environmental Forces in Child Behavior, in *Murchison: Handbook of Child Psychology*. London. 1931.
31. LOEB, I. La Conception mécanique de la Vie. (Tr. fr.) Paris. Alcan.

32. MACDOUGALL, W. Ueber die Bedeutung der Worte „Charakter“ und „Persönlichkeit“. *Charakter*. 1932, p. 119.
33. MACDOUGALL, W. An Introduction to Social Psychology. London. Methuen. 1931.
34. MACDOUGALL, W. Character and the Conduct of Life. London. Methuen. 1928.
35. MACDOUGALL, W. The Energies of Man. London. Methuen. 1932.
36. MALLER, J. B. General and Specific Factors in Character. *The Journ. of Soc. Psychol.* V-1934.
37. MAY, M. A. What Science offers on Character Education, in: *Building Character*. Chicago. Univ. Press. 1928.
38. MĂRGINEANU, N. Psihologia Germază Contemporană. Cluj. C. Rom. 1930.
39. MÜLLER-FREIENFELS, R. Das Gefühls- und Willensleben. Leipzig. Bart. 1924.
40. MURPHY, G., JENSEN, Fr. Approach to Personality. N.-York. McCann. 1932.
41. PAULHAN, F. Les Caractères. Paris. Alcan.
42. PAVLOV, P. I. Les Réflexes Conditionnels. (Tr. fr.) Paris. Alcan. 1927.
43. PETERS, W. Vererbung geistiger Eigenschaften und psychische Konstitution. Jena. Fischer. 1925.
44. PIAGET, I. Le Langage et la Pensée chez l'Enfant. Paris. Neuchatel. 1923.
45. PIAGET, I. La Représentation du monde chez l'Enfant. Paris. Alcan. 1926.
46. PINTNER, R. Educational Psychology. N.-York. H. Holt. 1930.
47. PODACH, E. Körper, Temperament und Character. Berlin. Ullstein. 1927.
48. POYER, G. La Psychologie des Caractères, in G. LUMAS: *Traité de Psychologie*, II. p. 574. Paris. Alcan. 1924.
49. RĂDULESCU-MOTRU, C. Curs de Psihologie. București. C. Națională. 1923.
50. RĂDULESCU-MOTRU, C. Puterea Sufletească. București. C. Școalelor. 1930.
51. RĂDULESCU-MOTRU, C. Personalismul Energetic. București. C. Școalelor.
52. RIBOT, TH. La Psychologie des Sentiments. Paris. Alcan. 1925 (12 ed.).
53. ROBACK, A. A. The Psychology of Character. London. Kegan. 1927.
54. ROBACK, A. A. Personality. Sci-art. Publ. Cambridge. 1931.
55. ROBACK, A. A. Character and Inhibition, in PRINCE M.: *Problems of Personality*. N.-York. Harcourt. 1925.
56. ROȘCA, A. Psihologia Martorului. Ed. Inst. Psihol. Cluj. 1934.
57. SHAND, A. F. The Foundations of Character. London. Macmillan. 1926.
58. SPEARMAN, C. The Abilities of man. London. Macmillan. 1927.
59. SPERBER, H. Todesgedanke und Lebensgestaltung. Wien-Leipzig. 1910.
60. SPRANGER, E. Lebensformen. Halle. Niemayer. 1928.
61. SPRANGER, E. Psychologie des Jugendalters. Leipzig. Meyer. 1926.
62. ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ, F. Selecțiunea Capacităților și Orientarea Profesională. Cluj. C. Românească 1929.
63. ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ, F. Curs de psihologie Generală Experimentală. (Redactat în Institutul de Psihologie). Cluj.
64. STERN, W. Die Differenzielle Psychologie. (III Aufl). Leipzig. Barth. 1921.
65. STERN, W. Psychologie der frühen Kinheit. Leipzig. Meyer. 1927.
66. STRATZ, C. H. Der Körper des Kindes und seine Pflege. Stuttgart. Enke. 1921.
67. THRASHER, Fr. The Gang. Chicago. 1927.
68. TODORANU, D. Psihologia Temperamentului. Cluj. Edit. Inst. de Psihol. 1932.
79. TUMLIRZ, O. Probleme der Charakterologie. Langensalza. Beyer. 1927.

70. VERNON, PH. E. The American vs. the German Methods of Approach to the Study of Temperament and Personality. *Brit. Journ. of Psychology*. Gen. Section. 1933.
71. WALLON, H. Les Origines du Caractère chez l'Enfant. Paris, Boivin. 1934.
72. WEBB, E. Character and Intelligence. *Brit. Journ. of Psych. Mon. Supl.* 1915.

* * *

Bibliografia cuprinde numai câteva din lucrările privitoare la Psihologia caracterului. Indicațiuni bibliografice se găsesse în fiecare din aceste lucrări. O bibliografie aproape completă — până la data apariției cărții — dă A. A. ROBACK în *A Bibliography of Character and Personality*. Sci-Art Publishers, 1927.

D. T.

APLICAREA METODEI MONTESSORI ÎN ȘCOALA PRIMARĂ

(Urmare și sfârșit)

Memorizarea, o învață ca și în clasa I, memorizând poezioarele ce sunt scrise pe hârtie și cari formează dosare aparte.

La **geografie**, în clasa II, se învață: Italia, Europa și continentele în general. Uimit de acest progres și mai cu seamă de procedeu de a se învața continentele și Europa în cl. II, am cerut lămuriri învățătoarei. Aceasta mi-a spus că în clasa a III-a geografia — se învață despre „Provincie” și pentru ca să înțeleagă mai bine copiii că această „provincie” nu este izolată, ci face parte dintr-o țară, iar țara dintr'un continent, în clasa II se învață despre: țară și continent.

Ca și gramatica, aritmetica, etc., geografia în școala montessoriană se învață în modul cel mai distractiv.

Mai multe hărți mici și colorate: a Italiei împărțită în provincii; Europa în state și planiglobul în continente; apoi mai multe dosare în care se află bilețele de hârtie, de mărimea unei pătrimi de cărți de vizită, pe care se află scrise numele orașelor, apelor, munților, localităților mai însemnate, etc. din: Italia, Europa și celelalte continente, servesc

ca material didactic, pentru învățarea geografiei.

Copilul își ia un dosar și o hârtă pe cari le așează pe măsura lui, începând să lucreze în felul următor: desface dosarul și scoate din el de ex. bilețele cu orașele Italiei; punând mâna pe primul, vede că este scris „Roma” — caută atunci pe hârtă și unde vede scris „Roma”, așează biletul; luând alt biletel pe care stă scris „Florența” — caută pe hârtă „Florența” ș. a. m. d., până ce a terminat cu așezarea tuturor bilețelor, chemând, la urmă, pe învățătoare să-i facă verificarea. La fel așează bilețele cu râurile, munții, etc. Sunt apoi hărți mute, copilul din memorie trebuind să așeze bilețele. Făcând însă mai multe exerciții de acest fel, copilului i se întipăresc în minte toate localitățile, munții, râurile, etc. încât, mai târziu, le arată cu ușurință, fără bilețele și chiar pe hărțile mute.

Noțiunile elementare de geografie: orientarea, punctele cardinale, noțiunile de șes, deal, râu, etc. se învață în natură, în mod intuitiv.

Istoria, propriu zisă, în clasa II montessoriană nu se face decât doar

prin memorizarea și scrierea citatelor patriotice, care se află în „colțul patriotic” al clasei.

Pentru *aritmetică*, se întrebuițează același material didactic din clasa I: mașina de socotit și tabla pitagorică, cu cari se fac: adunări, scăderi și înmulțiri, — pentru împărțire servind un alt material special, practic și ușor de mânuit.

Cum se face adunarea, scăderea și înmulțirea numerelor din mai multe cifre, cu ajutorul mașinei de socotit și a tablei pitagorice Montessori, arată foarte bine d-na Izabela Sadoveanu, în cartea „Educația nouă”.

Pentru împărțirea cu mai multe cifre se întrebuițează niște cutii cari sunt împărțite în mai multe despărțituri și în cari se află niște sticlute mici cu câte 10 mărgelile colorate diferit, reprezentând clasa numerelor. Pentru clasa sutelor cutia este albă, iar mărgelile din sticlute: verzi (unități), albastre (zeci) și roșii (sute); pentru clasa miilor cutia este de culoare cenușie, iar mărgelile la fel: verzi, albastre și roșii, reprezentând: unități, zeci și sute de mii, iar pentru clasa milioanei cutia este neagră și mărgelile la fel cu cele din clasa sutelor și a miilor.

Sunt pe urmă niște vase de lut, miciute: trei colorate pe dinafară în alb, reprezentând clasa sutelor, iar înăuntru, colorate: unul în verde (unități) altul în albastru (zeci) și al 3-lea în roșu (sute); trei colorate la exterior în cenușiu și trei în negru, reprezentând clasa miilor și a milioanei, iar interiorul colorat la fel ca și cele din clasa sutelor: verde, albastru și roșu.

În aceste vase copilul formează numărul, deîmpărțitul, și cu ajutorul tablei pitagorice face împărțirea. Când i-a rămas o mărgea de 1000, o pune la loc luând 10 mărgelile din cutia sutelor; când i-a rămas 100, scoa-

te 10 mărgelile din cutia zecilor ș. a. m. d.

Iată cum se împărțește de ex. 75326 cu 34: Se așează pe măsută 5 vase, în care punându-se mărgelile din cutii, se formează deîmpărțitul 75326; dedesubtul primelor două vase care reprezintă zecile și unitățile de mii, se așează două cartoane. Pe marginea cartonului din stânga punem un bilețel cu cifra 3, iar pe cartonul din dreapta un bilețel cu cifra 4, formând împărțitorul 34. Așezăm apoi cele 7 mărgelile, din vasul întâi ce reprezintă zecile de mii, în rânduri de trei, pe cartonul I, iar cele 5 mărgelile din vasul al 2-lea ce reprezintă miile, în rânduri de patru, pe cartonul al II-lea. Pe cartonul I câtul este 2 și rest 1, iar pe cartonul II, câtul 1 și rest 1. Impingem apoi vasele spre stânga, vasul întâiu, în care au fost zecile de mii ieșind din joc, trece pe cartonul I, vasul al 2-lea, cu miile. Potrivim pe urmă culorile, schimbând restul de pe cartonul I în mii lângă care trecem și mărgelile din cartonul II, pe cari iar le divizăm în 3 și 4, continuând astfel până la sfârșit, câtul de pe cele 2 cartoane, fiind câtul împărțirii.

Descrierea acestor operații este cam complicată, — pentru copii însă ele devin un adevărat joc aritmetic.

Pentru *intuiție*, dna Montessori n'a întocmit un metod special — după cum am mai amintit — lăsând acest obiect de învățământ la aprecierea învățătoarei.

Propunătoarea clasei a II, pentru a face ca învățământul intuiției să fie atractiv, interesant și totodată distractiv, a inventat o metodă specială: colectând, în dosare aparte, fotografiile tuturor mamiferelor, insectelor, peștilor, păsărilor, etc. mai cu seamă a celor ce nu pot fi intuite în natură. Aceste fotografii, toate repartizate după clase, pe o parte re-

prezintă chipul animalului, insectei sau păsării respective, iar pe cealaltă parte, o descriere, pe scurt, cu caracteristicile mai importante ale chipului.

Copilul se uită curios la fiecare chip; — întorcând apoi fotografia pe partea cealaltă, citește cu atenție descrierea animalului sau insectei ce a intuit-o.

În ce privește intuiția obiectelor din clasă, a grădinii, a curții școlii, etc., toate acestea le cunosc din „casa dei bambini” și din clasa I.

Desenul se face liber și din imaginație. Se face și desen geometric, întrebându-se, ca material didactic, diferite figuri geometrice, colorate, din tinichea.

Cu scrisul *caligrafic*, copiii sunt obișnuți, totdeauna când au ocazie să scrie ceva.

Lucrul-manual și cântul, se face la fel ca și în clasa I.

CLASA III.

Intrând din clasa II în clasa III se observă o mică schimbare. Deși copiii sunt mai mari, disciplina pare mai pronunțată — dar fără nici o restricție sau severitate din partea învățătoarei. Disciplina este mai mare, copiii având mai mult de lucru și fiind mai ocupați, ca cei din clasele I și II.

Citirea în clasa III se face după același sistem ca în clasa II, lipsind lectura interpretată. Gustul de citire al elevilor de clasa III, fiind mai dezvoltat, ei sunt obișnuți să citească zilnic cărți din biblioteca clasei și bucăți din manualul auxiliar ce se întrebunțează în școlile de stat. Dând de un cuvânt pe care nu-l înțelege, elevul ia dosarul-vocabular, unde, în ordine alfabetică, găsește explicarea tuturor cuvintelor radicale.

În ora obișnuită de lectură, pro-

punătoarea citește clasei, strânsă în jurul ei, diferite nuvele scurte, povestiri, basme, anecdote, etc., apoi evenimentele mai importante dintr'un ziar local, întâmplări nostime de ale copiilor, scrise în caietele de compunere, etc. Copiii sunt puși să citească și ei și să reproducă; — ora de lectură fiind pentru dânșii o adevărată oră de petrecere și veselie.

Gramatica se învață după același sistem ca și în clasa II — materialul didactic întrebunțat fiind mai complicat. Copiii sunt obișnuți deja din clasa II, a cunoaște, după culoarea bilețelului substantivului, adjectivului, verbelor, articolelor, etc. Pentru a putea însă distinge și mai mult, unele de altele, părțile de vorbire, dna Montessori a inventat așa numita *gramatică ilustrată*, fiecare parte de cuvânt fiind reprezentată prin câte o figură simbolică, colorată. De ex., substantivul este reprezentat printr'un triunghi colorat în negru; verbul printr'un cerc colorat în roșu; articolul un triunghi galben, interjecțiunea un semicerc albastru, etc. După aceste figuri, copilului i se imprimă și mai mult în memorie părțile de vorbire. Iar când scrie în caiet diferite propozițiuni, dedesubtul fiecărui cuvânt desenează și figura ce reprezintă cuvântul respectiv.

De ex. propozițiunea: „*Il cavallo carre*” (calul trage) în caietul de gramatică este scrisă în felul următor:

<i>Il</i>	<i>cavallo</i>	<i>carre</i>
		
galben	negru	roșu

Dedesubtul fiecărui cuvânt, este desenat și semnul simbolic: articolul „il” un triunghi galben, substantivul „cavallo”, un triunghi negru și verbul „carre”, un cerc roșu. Asemenea ilustrează toate propozițiunile și frazele ce le scriu în caiete.

nu numai cu semnele simbolice gramaticale, dar cu desene ce caracterizează subiectul propozițiunii sau al frazei.

Intr'un caiet al unui copil am putut vedea următoarele propozițiuni ilustrate:

1. „Ce vrei să furi?“ — alătura desenat un copil furând mere.

2. „Vrei să mănânci un pește?„ — desenat un om pescuind.

3. „Unde mergi?“ — desenat un om, mergând pe drum.

4. „Să nu te inneci!“ — desenat un copil înnotând disperat într'o apă mare.

La compunere se fac diferite compozițiuni libere; se scriu din memorie diferite istorioare, povești, etc., citite de către copii, din biblioteca clasei. Se fac uneori și compuneri colective, întreaga clasă descriind același subiect, sau scriind după dictare.

Iată cum s'a predat, în timpul asistenței mele o lecție de compunere colectivă: „roua“.

Învățătoarea le-a spus copiilor, înainte de a le da drumul acasă, ca mâine dimineață, înainte de a răsări soarele, la orele 5, să fie la școală. A doua zi, la ora anunțată, toți copiii erau în curtea școlii. Învățătoarea i-a dus apoi pe toți în grădina școlii, spunându-le să se așeze pe iarbă. Au fost puși să observe: roua și florile. Soarele începu să răsară. Copiii se amuzau mult și se uitau cu mare atenție cum razele fierbinți ale soarelui începură să absoarbă picurii de rouă și cum florile își deschideau petalele lor. Duși în clasă, copiii au fost puși să scrie tot ce au văzut și observat în grădină.

Aproape toți au scris despre rouă atât de frumos, încât m'a impresionat mult și cred că nici elevii din clasele secundare nu sunt în stare

să facă asemenea compozițiuni. Iată una, tradusă în limba română:

„ROUA“.

„Astă noapte a căzut multă rouă pe frunzișoarele și florile din grădina noastră. În special pe frunzele de trifoi. Soarele răsare! Cu razele sale strălucitoare, cari par de aur, sărută iarba, frunzele și florile din grădină, care dorm încă. Toată grădina pare semănată cu perle și brillante. Câteva floricele își deschid petalele lor, furând dela soare perlele sale prețioase. Soarele se înalță, din ce în ce mai mult pe cer; lumea începe să se trezească. Frunzișoarele și grațioasele flori se scoală din dulcele somn al nopții. Câteva flori, mai șirete, parcă înadins rămân închise, nepăsându-le de razele dulci ale soarelui. Câteva lălele, trezite de mult din somn, parcă le vezi cum zic frumoaselor margarete:

„Deschideți-vă și voi și lăsați să vă sărute soarele cu razele sale de aur și să alunge, de pe voi, roua cea rece, care v'a făcut să tremurați toată noaptea“.

* * *

La aritmetică, progresul făcut în această clasă întrece toate așteptările. Copiii fără nici o explicație, cu cea mai mare ușurință, rezolvă, liber, probleme cu: fracții, numere zecimale, extragerea rădăcinii patrate, ridicarea la patrat și cub, etc., cunoscând asemenea toate figurile geometrice: figuri egale, figuri asemenea și echivalente; toate suprafețele precum și teorema lui Pitagora.

Materialul didactic pentru aritmetică și geometrie este foarte variat și numeros.

Pentru învățarea fracțiilor, copiii se folosesc de mai multe table mici, făcute din tinichea colorată, reprezentând:

$$\frac{1}{1}, \frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \text{ etc.}$$

Tot pentru operațiunile cu fracții se mai întrebuițează o serie de plăci, cari au ca fond un cerc. Sunt 11 cercuri: primul întreg, iar restul divizate în 2, 3, 4, 5, etc., până la 10, în părți egale.

Printr'un instrument special, copiii se obișnuiesc a măsura cu ușurință unghiuri fiecărei diviziuni, din cercurile încrustate.

Acest instrument este alcătuit dintr'o placă rotundă de carton, având desenat, în centru, un semicerc care are o rază egală cu a cercului din încrustațiile circulare. Placa aceasta este divizată în 18 sectoare, iar la capătul razelor sunt numerotate gradele, dela 0—80, din 10 în 10.

Copilul ia o porțiune din cercul încrustat și o așează pe acest carton-raportor, văzând, în mod intuitiv, câte grade are acea porțiune. Așezând toate porțiunile dintr'un cerc, vede că sunt 360°.

Cu cercurile acestea copiii fac o mulțime de exerciții foarte interesante și atrăgătoare. De ex. 4 bucăți luate din cercul împărțit în 10 părți și 3 bucăți scoase din cercul divizat în 5 părți, formează un cerc întreg, reprezentând numeric, în scris, această operațiune astfel:

$$\frac{4}{10} + \frac{3}{5} = 1.$$

Se fac apoi alte exerciții pentru scrierea fracțiilor. Un copil scos la tablă și pus să scrie o fracție, scrie toate egalitățile, câte le știe.

De ex.:

$$\frac{10}{20} = \frac{5}{10} = \frac{2}{4} = \frac{50}{100} = \frac{40}{80} = \frac{6}{12} = \frac{7}{14} \text{ etc.}$$

Pentru schimbarea fracțiilor ordinare în zecimale, se întrebuițea-

ză, la fel, cercuri de tînchea, pe marginea cărora sunt scrise numerele din 10 în 10 până la 100. Copilul pune de ex., o secțiune de cerc de $\frac{1}{3}$, așezând o latură a sectorului pe raza în relief din dreptul lui 100. El vede cum arcul sectorului de $\frac{1}{3}$ se termină în dreptul numărului 33; $\frac{1}{3}$ fiind egală astfel cu 0,33.

Pentru *geometrie*, ca material didactic se întrebuițează o serie de încrustații, cari constau din patrate divizate în dreptunghiuri egale, patrate și triunghiuri egale; apoi o altă serie de încrustații cu figuri geometrice, cari folosesc copilului pentru a cunoaște: suprafețele, figurile echivalente, etc.

Pentru cunoașterea teoremei lui Pitagora, copiii se servesc de triunghiuri încrustate cari au câte un patrat dus pela ipotenuză și pela cele 2 catete. În patratural ipotenuzei și al extremității catetelor sunt înșirate mai multe pătrățele mici.

Copilul scoate pătrățelele mici din patratural mare al ipotenuzei și le așează în locul pătrățelelor din cele două patrate ale catetelor. Cu cele 10 pătrățele mici ce au acoperit patratural ipotenuzei, se acoperă identic patratele catetelor, copilul văzând intuitiv și practic cum: *suma patraturalului ipotenuzei este egală cu suma patraturalului celor 2 catete*, nefiind pentru el aceasta o abstracție.

Servindu-se copilul de acest material didactic, mânuindu-l liber și în mod spontan, pentru el studiul aritmeticeii este un joc. Pe când un copil din școlile noastre primare sau chiar secundare, se sforțează să judece pentru a prinde raportul dintre formele geometrice, copilul din școala Montessori îl găsește singur și se bucură atât de mult, încât dela sine începe a căuta altele.

„Copiii noștri, zice dna Montessori, galopează pe un drum drept, împinși de energia lor interioară, care crește mereu în organismul lor psihic, pe când ceilalți copii merg cu picioarele legate și desculți pe pietre asușite“¹⁾.

Materialul didactic Montessori, înainte de toate, este adaptat instinctelor de muncă ale copilului, fiind pentru el, acest material, mai mult decât manualul sterp și rece din școlile noastre.

Geografia se învață după același sistem ca și în clasa II. Se predă în amănunțit „provincia“, cum se învață la noi „județul“, în clasa II.

Istoria se învață din lecturile patriotice și după niște bilețele, pe cari sunt scrise, în fragmente din câte o frază, evenimentele mai importante din istoria Patriei. Pe unele bilete sunt scrise datele și localitățile istorice. Aceste bilețele sunt așezate în cutii speciale; copiii le scot, le amestecă și pe urmă le așează în ordine.

D. ex., pe un biletel este scris: „Mussolini a ocupat Roma, prin celebrul mars, în...“ iar pe altul data „28 Octombrie 1922“ sau: pe un biletel: „Victor Emanuel II a făcut...“ și pe altul... „unitatea Italiei“.

Copilul așezând pe masă biletul „...unitatea Italiei“, trebuie să caute biletelul cu „Victor Emanuel II a făcut...“, pe care să-l pună înaintea primului bilet. Astfel așează bilete cu bilete, reconstituind cu ele, adevărate lecții de istorie. Prin acest joc i se întipăresc în mințe toate evenimentele și datele istorice, putând, la urmă, să le spună liber.

Șt. *Naturale*, ca și intuiția, sunt lăsate la aprecierea propunătoarei, iar dexteritățile: desenul, lucrul

manual și cântul se învață la fel ca și în cl. II, bine înțeles mai dezvoltat.

CLASA IV.

În cl. IV. domnește același spirit de acțiune, aceeași voiciune la copii; aceeași libertate disciplinată, același sistem de muncă: copiii învățând, distrându-se, toate obiectele de învățământ, încât și aci progresul te uimește. Clasa aceasta dând examen de stat (în școlile montessoriene, nu există examene) pentru a putea trece elevii la școlile secundare, pe lângă materialul didactic Montessori, se întrebuințează și manuale oficiale.

Citirea o fac și din aceste manuale, pe lângă lectură propriu zisă ce se întrebuințează în clasele II și III. În ora obișnuită de lectură, li se citește și citesc ei înșiși: bucăți cu conținut mai greu, articole din diferite ziare și reviste, etc. În această clasă controlul asupra lecturii particulare devine mai riguros, gustul de citit la acești elevi fiind mai dezvoltat, nefiindu-se de a pune mâna pe orice carte de ocazie.

Gramatica se învață la fel, cu multă ușurință, după sistemul din clasa III.

La *compunere*, copiii sunt deja stăpâni pe un stil al lor propriu, descriind liberi, compoziții cari pot rivaliza cu ale oamenilor maturi.

Iată o compoziție a unui elev de cl. IV, făcută, în urma vizitei primului ministru MacDonald la Roma:

„MacDonald, primul ministru al Angliei, a făcut o vizită la Roma. El a sosit la Genova cu un tren special, unde a fost așteptat de generalul Italo Balbo, ministru de aviație. De aci, cu un avion pilotat de însuși d. ministru Balbo, primul ministru MacDonald a plecat spre Roma, descinzând la aerodromul

¹⁾ Izabela Sadoveanu: „Educația nouă“.

delà Ostea, de unde, cu un automobil, împreună cu Ducele, a plecat la Roma. El a venit cu fiica sa și cu ministrul Simon, pentru a se întâlni cu Ducele Mussolini și a hotărî despre pacea lumii“.

Asemenea la moartea Ducelui de Abruzzi, Luigi di Savoia, mai mulți copii au scris liber, viața romanțată și aventuroasă a acestui Duce, fiecare frază fiind însoțită de desene, uimitoare pentru niște copii de 10—12 ani.

La *științele naturale* tot ce învață, obișnuesc a scrie pe caiete, ilustrând fiecare subiect: de ex.: „*Istoria unei insecte*“, „*Istoria unui elefant*“, etc.

Pentru *aritmetică*, pe lângă materialul didactic din clasa III, elevii de clasa IV obișnuesc a face înmulțiri cu ajutorul unor cifre mobile scrise pe cartoane.

Sunt 2 serii din asemenea cifre. Fondul cartonului din seria 1-a este alb, iar cifrele sunt scrise cu cerneală: verde, pentru unități, albastră, pentru zeci și roșie, pentru sute, repetându-se la fel pentru: unități, zeci și sute de mii și milioane, iar fondul cartoanelor din seria 2-a este: verde, pentru unități, albastru, pentru zeci și roșu, pentru sute; la fel pentru unități, zeci și sute de mii și milioane.

Iată cum așează copilul, pe mășuța lui, prima serie de cifre:

1	10	100	1.000	10.000	100.000	1.000.000
2	20	200	2.000	20.000	200.000	2.000.000
3	30	300	3.000	30.000	300.000	3.000.000
4	40	400	4.000	40.000	400.000	4.000.000
5	50	500	5.000	50.000	500.000	5.000.000
6	60	600	6.000	60.000	600.000	6.000.000
7	70	700	7.000	70.000	700.000	7.000.000
8	80	800	8.000	80.000	800.000	8.000.000
9	90	900	9.000	90.000	900.000	9.000.000

verde albastru roșu verde albastru roșu verde

Fiecare cifră este scrisă pe câte un carton.

Cu cifrele din seria 1 formează

deînmulțitul iar cu cifrele din seria 2, înmulțitorul.

Pentru a ilustra mai bine cum se face înmulțirea cu aceste cifre, vom da următorul exemplu:

$$\begin{array}{r} 215 \times \\ \hline 314 \end{array}$$

Din cifrele înșirate pe masă copilul ia cartonul pe care stă scris cu cerneală roșie numărul 200; lângă el așează cartonul cu numărul 10 și lângă acesta cartonul cu numărul 5, având astfel deînmulțitul 215. Din seria 2 a cartoanelor cari la fel sunt așezate în ordine: unități, zeci, sute ș. a. m. d. formează, după acelaș procedeu, înmulțitorul 314. Incepe apoi înmulțirea adevărată, înmulțind fiecare cifră a înmulțitorului cu fiecare cifră a deînmulțitului, rezultatele parțiale, formându-le tot din cartoane, astfel: 4×5 făcând 20, copilul așează de o parte cartonul cu numărul 20; 4×1 (zeci) făcând 4 (zeci), lângă cartonul cu numărul 20 așează cartonul cu numărul 40; 4×2 (sute) făcând 8 (sute) la stânga cartoanelor cu numerele 20 și 40 așează cartonul cu numărul 800, având deoparte 3 cartoane cu numerele: 800, 20 și 40. Cele două cartoane cu numerele 20 și 40 le înlocuește cu cartonul pe care-i scris numărul 60. Primul rezultat parțial este astfel 860. La fel se înmulțește; cu zecile și sutele, având la urmă rezultatul total 67.510 format din 4 cartoane: primul pe care este scris numărul 60.000; al 2-lea 7.000; al 3-lea 500 și al 4-lea 10.

Inmulțirile cu acest material didactic se fac cu foarte mare ușurință de către copii, și cu mult mai repede decât în scris.

Pentru *geometrie*, asemenea materialul didactic, în această clasă, este mai vast, cuprinzând piese de încrustat cu toate figurile geometri-

ce: triunghiuri, dreptunghiuri, patrulatere, poligoane, etc., pe cari le compun și descompun, făcând diferite exerciții.

Se întrebuințează și *desenul geometric*, copiii desenând în caietele lor diferite figuri decorative.

Geografia și istoria se învață după același sistem ca și în clasa III. E de notat că în această clasă pe lângă geografia Italiei, se învață și geografia astronomică.

Memorizarea și dexteritățile se predau la fel ca și în celelalte clase.

* * *

Ceeace am scris până acuma, nu

este îndeajuns, pentru a lămuri pe cititori cum se lucrează într'o adevărată școală Montessori. În această privință s'ar putea scrie opere întregi, cum de altfel s'au și scris. Din modestele mele constatări am căutat să arăt în mod cu totul sumar, progresul uimitor care se poate face în școala primară prin aplicarea metodei Montessori.

Apoi am scris acestea cu intenția de a contribui, într'o măsură cât de mică, pentru răspândirea montessorianismului la noi — unde este mai puțin cunoscut decât în alte țări.

PETRE LENGHEL IZANU

Pagina administrativă

SITUAȚIA ÎNVĂȚĂTORILOR CONFESIONALI MAGHIARI

După unire, numărul școalelor confesionale maghiare din Ardeal a sporit simțitor, cu toate că posibilitatea de întreținere a lor nu a fost asigurată.

Autoritatea școlară din Ardeal, printr'o interpretare prea largă a drepturilor minorității maghiare, a aprobat deschiderea unui număr considerabil de școli confesionale mai ales în comunele unde școala de stat maghiar devenise românească.

S'a întâmplat adeseori că deși statul organizase secția minoritară pe lângă școala primară de stat, totuși în urma propagandei preoțimii și a altor conducători maghiari, aceste secțiuni n'au fost cercetate de elevii maghiari și în schimb școalele confesionale nou deschise erau supra populate.

Această însuflețire însă n'a durat mult timp. Școlile confesionale necesitau sume mari pentru întreținerea lor. Credincioșii bisericilor minoritare nu erau obișnuiți — ca Românii în trecut — cu jertfe continue pentru școală și pentru biserică.

Situația aceasta îngrijorătoare pentru cei cari propagaseră lupta contra instituției școlare a Statului român, urma să-și dea roadele ei diametral opuse de cele așteptate de propagandistii iredentismului maghiar.

Învățătorii confesionali cereau an de an trecerea lor la Stat, cu instituțiile conduse de ei. Când statul român a dispus de mijloace materiale, le-a satisfăcut pretențiile lor și o mulțime de învățători confesionali s'au pus la adăpostul zilei de mâine.

Cei cari n'au avut acest noroc și au rămas în slujba școalei confesionale, mai ales după izbucnirea crizei economice, au avut de suferit grele lipsuri materiale; leașa lor în foarte multe cazuri nu înlesnea nici o existență modestă.

Mulți din ei s'au văzut nevoiți să împrucesueze autoritățile susținătoare de școală pentru restanțe foarte mari din salariile lor de mizerie.

Ziarele ne-au relatat un caz edificator a învățătorilor Adalbert și Francisc

Toth dela școala reformată din Săcuieni, Jud. Bihor.

Aceștia având o restanță de câte 40—50.000 lei au dat în judecată biserica la judecătoria rurală din Săcueni, care le-a dat câștig de cauză, obligând biserica să plătească salariul restant și cheltuelile de proces.

Reprezentanții bisericii reformate au făcut apel la Tribunal și au cerut ca pretențiunea celor 2 învățători să nu fie judecată de instanța civilă ci de judecătoria arbitrară din sânul bisericii.

Tribunalul a dat dreptate de cauză Bisericii reformate, a anulat sentința judecătoriei rurale și a îndrumat pe învățători să se adreseze judecătoriei arbitrară bisericești.

Învățătorii au făcut recurs contra acestei sentințe la Curtea de Apel din Oradea, care judecând procesul, a anulat sentința Tribunalului, retrimițând dosarul la Tribunal pentru a fi judecat din nou, deoarece această chestiune nu aparține judecătoriei bisericești, care nu poate fi considerată stat in stat ca să judece plângerile aduse tocmai contra ei.

Tribunalul când a dat sentința de mai sus n'a ținut seamă de faptul că învățătorii confesionali sunt autorizați

de stat ca să funcționeze și că între ei și biserică, ca susținătoare a școlii, se face un angajament de serviciu, care trebuie respectat întocmai de ambele părți și că Ministerul Instrucțiunii are datoria și obligația să controleze dacă aceste angajamente, aprobate de ei, sunt respectate.

Prin urmare, fiind vorba de o nerespectare a angajamentelor aprobate de Stat, instanțele civile au tot dreptul să cenzureze actele arbitrară ale bisericilor față de învățătorii confesionali.

N'avem căderea, totuși pornind dela cercetarea realității, ne îngăduim să exprimăm un desiderat care poate fi de folos nu numai școlii confesionale și învățătorilor ei atât de oropsiți, ci și unei bune înțelegeri între minoritatea maghiară și majoritatea română. Școlile confesionale să fie reduse la atâtea cât poate confesiunea respectivă să întrețină, fără să martirizeze pe învățătorii ei. In deosebi acolo unde statul român are secții maghiare, ce înțeles mai poate avea, mai ales școlile noi confesionale, lipsite de zestrea necesară, de mijloace de întreținere, de o tradiție care să dea cu mai multă ușurință și cu mai mult temeiu prima învățătură copiilor?

CONST. IENCICA

C R O N I C A

MONUMENTUL LUI SPIRU HARET.

— Duminecă, 9 Iunie, s'a desvelit în Capitală monumentul lui Spiru Haret. Frumoasa statuie, în marmură albă, ridicată din contribuția întregului corp didactic din țară se află așezată în fața Universității, alături de statuia lui Gheorghe Lazăr.

Cu banii cari au prisosit a fost tipărită (în 7 volume mari) opera lui Spiru Haret.

Cu prilejul acestei comemorări Dl Mi-

nistru al Instrucțiunii a rostit următoarea cuvântare:

Acum douăzeci și unu de ani, imediat după moartea marelui om al școlii românești care a fost Spiru Haret, s'a alcătuit un comitet format din vechii săi colaboratori și din admiratorii lui pentru a-i înălța un monument în Capitala țării. Corpul didactic a răspuns cu adâncă însuflețire la chemarea ce i s'a făcut și dela umilul învățător din fundul celui mai îndepărtat cătun,

până la profesorul universitar au dat obolul lor pentru înfăptuirea acestei opere de proslăvire și de amintire a marelui om al școlii din această țară. S'au strâns câteva milioane, din care o parte au servit pentru înălțarea monumentului care se inaugurează astăzi, iar restul va servi pentru publicarea scrisorilor, rezoluțiilor, dispozițiilor și legilor făcute de Haret și cari împreună constituiesc un material foarte prețios pentru toți aceia cari vor voi să cunoască și să studieze de aproape evoluția culturii românești dinainte de război.

Afât din înfăptuirile lui Haret pe teren școlar cât și pe terenul economic și social, cât și din dispozițiile și legile alcătuite de el, reese până la evidență că opera înfăptuită de Haret între anii 1897—1911 este pătrunsă de cel mai înalt democratism și cel mai profund patriotism. Învățământul din țara noastră a fost așezat pe baze necunoscute până atunci, baze cerute atât de cerințele vremii, cât și de marile nevoi ale țării. A arăta în detaliu marea operă școlară înfăptuită de Haret privind diferitele ramuri de învățământ, ar fi să facem o descriere aproape completă a tot ce cuprinde învățământul dinainte de război, căci opera lui Haret îmbrățișează și rezolvă aproape toate problemele privind cultura și învățământul nostru până la 1914.

În învățământul primar înainte de Haret, erau foarte puține localuri de școli, foarte puțini învățători; știința de carte la țară era excepția, iar ignoranța era regula. Haret, cu ajutorul Casei Școalelor, clădește peste 2000 de localuri de școli primare și înființează aproape 1700 de posturi de învățători. Prin legea din 1894 făcută de Poni și revăzută de el, Haret organizează cursurile de adulți și cercurile culturale și în același timp prin activitatea atât școlară cât și extrascolară, el dă un nou avânt școalelor rurale, deschizând orizonturi mari de viață și de propășire

populației dela țară.

Activitatea lui Haret nu se oprește însă numai la învățământul primar; el organizează învățământul secundar după un tip nou, înființând liceul cu 8 clase, trifurcându-l în cursul superior: o secție modernă, o secție clasică și o secție reală. Este drept însă că ulterior secția clasică a dispărut aproape în toate părțile, cum a dispărut de altfel și în unele țări din apus. Tot lui Haret se datorește organizarea în mare parte a învățământului profesional, școalele de meserii, școalele de comerț, de agricultură și profesionale de fete, căci Haret și-a dat seama că un învățământ numai teoretic într-o țară nu poate corespunde tuturor nevoilor și că învățământului practic trebuie să i se dea — dacă nu mai multă importanță — dar cel puțin o importanță egală cu aceea ce se dă învățământului teoretic.

Tot lui Haret i se datorește înființarea Casei corpului didactic și a Casei Bisericii.

Alături însă de această operă culturală, numele lui Spiru Haret va rămâne pe veci legat de marea operă economică și socială care a dat o nouă înfățișare populației noastre dela țară în ceea ce privește viața sa economică. Haret dându-și seama că numai prin cultură singură nu se poate înălța o țară și un neam, dacă starea lui materială lasă de dorit, cu ajutorul învățătorilor și preoților înființează obștiile sătești, băncile populare și cooperativele, cari au ridicat starea economică a țărănimii noastre legând-o și mai strâns de pământul pe care-l cultivă și deschizându-i orizonturi noi pentru o nouă viață în raport cu cerințele și aspirațiunile neamului. Ridicarea păturii de jos a fost crezute lui Spiru Haret; dragostea pentru popor și pentru propășirea lui culturală și materială a intrat întotdeauna în concepțiunea și activitatea lui.

Cultura românească revendică pe Haret ca pe cel mai mare înfăptuitor

al ei dinainte de război iar ideile democratice ale timpului îl revendică ca pe cel mai mare realizator al epocii dintre 1897—1911.

Numele lui va rămâne pentru vecie înscris în cartea de aur a democrației românești, alături de numele marilor bărbați de stat cari au pus bazele României dinainte de război.

ZIUA TINERETULUI. — Incepând cu anul acesta ziua de 8 Iunie a fost decretată de M. S. Regele ca zi a tineretului.

Peste 25 mii de glasuri tinere au acclamat, cu tot entuziasmul și cu toată sinceritatea pornită din inimi curate, pe suveranul nostru, care s'a simțit ca un frate protegitor în mijlocul tineretului adunat în câmpia Cotrocenilor.

M. S. Regele a rostit cu acest prilej următoarea cuvântare:

Iubiți copii,

Această serbare, care întrunește un număr așa de mare de reprezentanți ai tineretului României, este o serbare care trebuie să aibă o însemnătate adâncă și să imprime un nou avânt întregii României.

Prin mișcarea străjerismului s'a urmărit ceva nou. Nu s'a urmărit numai un gând de a face o jucărie sau o educație fizică. Ne-am gândit, acei cari am creat-o, că pentru consolidarea acestui neam avem nevoie de ceva nou, de o mișcare nouă, de o înviorare care să pătrundă până în fibrele cele mai adânci ale întregii populațiuni.

Iată ce însemnează pentru Mine — și ce trebuie să însemneze pentru toată țara — străjeria.

Noi am înțeles să dăm tuturor o educație nouă bazată pe vechea credință și pe tot trecutul acestei țări.

Astăzi, intrunindu-vă în numărul acesta mare, să nu uitați că o moștenire grea este aceea a celor 800.000 morți ai marelui război și că voi sunteți acei cari trebuie să duceți mai departe această operă, nu cu arma pumnului, ci mai

ales cu arma sufletului și a inimii românești.

Este o sarcină de dragoste, este o sarcină de credință, este o sarcină care devine un comandament moral mai presus de orice pentru acela care-și iubește Patria. Pregătirea unei generații sănătoase pentru ziua de mâine, este cel mai înalt și mai sfânt comandament, pe care trebuie să-l aibă conducătorii unui neam.

Rezultatul a ceea ce se vede azi este dovada că un popor ca al nostru poate face orice. Bine condus — condus mai ales cu suflet și cu dragoste — vom putea deveni un popor capabil să se impună admirației întregii omeniri.

Vi se cere însă și vouă un lucru, care este chezașia unui progres sigur, vi se cere dragoste pentru conducători mai presus de toate dragoste și conștiințiozitate în muncă.

Muncind fără preget, muncind cu dragoste, veți fi acei cari veți clădi o țară nouă, o țară puternică, o țară care nu va putea fi biruită pe niciun teren.

Aceasta trebuie să fie credința care să vă conducă de azi înainte și care trebuie să fie idealul întregii voastre vieți.

Așa cum s'a început prin această mișcare a tineretului o viață nouă pentru țara noastră, tot astfel va trebui dându-ne mâna cu toții, să creem în jurul acestei mișcări o viață nouă pentru oricare moment al neamului nostru.

CONGRESUL CĂMINELOR CULTURALE. — În ziua de 8 Iunie a. c. s'a deschis în Capitală în prezența M. S. Regelui Carol II, cel dintâi congres al căminelor culturale de sub auspiciile Fundațiilor Regale. În cuvântarea de deschidere, dl Prof. D. Gusti a arătat care trebuie să fie rostul căminului cultural în viața economică, sanitară și culturală a satului și colaborarea căminului cu organizațiile străjerești și premilitare.

Săteanul Al. Ragoza, din Drăguș, mulțumind M. S. Regelui din partea tuturor conducătorilor căminelor culturale a spus:

„Aduc cu mine pentru Măria Ta, dragostea adevărată și fără precupețire, dela sutele de cămine imprăștiate peste fața țării, ca movilițele acelea de pe vremea lui Ștefan al nostru, cel mare și sfânt, — pe care se aprindeau focurile la vreme de cumpănă.

Am aprins și noi luminițele noastre, — și știm că le-am aprins mai de mult, din dragostea pe care Măria Ta o ai pentru săteanul nostru, — să se ridice și el la o cătare mai mare, să se înalțe în duh și să capete o sănătate mai bună în trupul său.

Acum port veste bună, Măria Ta!

Luminițele și-au învârtosat flacăra, și s'au înmulțit, așa că nu va trece mult și toată țara va fi cuprinsă de lumina cea bună”.

A răspuns M. S. Regele, arătând delegaților sătești a căminelor culturale și cum înțelege M. Sa culturalizarea satelor:

„Prin cuvântul de cultură, trebuie înțeles altceva decât numai școală și carte. Cultura, mai ales a păturei celei mari a țărâniei, este o operă de încheiere a tuturor nevoilor din viața de toate zilele (aplauze puternice).

Prin această culturalizare a satelor, Eu văd răspândirea cărții, răspândirea a tot ceiace este frumos; dar văd și ridicarea păturei țărânești la un trai mai bun, la o mai bună pricepere a nevoilor și datoriiilor fiecăruia.

Și când apăs asupra acestui cuvânt, a „datoriilor” fiecăruia, este pentru că în concepția Mea, fiecare cetățean formează o celulă vie a Statului și această celulă trebuie să svăcnească cu același suflet și aceeași inimă pentru același ideal și același bine....

Sunt atâtea de făcut în satele noastre. Este o operă nesfârșită da mare de realizat dar mai presus de toate o operă

de adâncă dragoste și de adâncă pricepere.

Ne-am înhămat la o bătălie. Aci la centru este statul major, dar voi sunteți mulțimea oștirii — și oricât de bine ar fi un stat major, fără execuția precisă și hotărâta a oștirii întregi, nu se poate câștiga o bătălie. Cu concursul vostru și cu munca voastră. Eu sunt absolut convins că vom învinge în această mare bătălie, care este o bătălie de ridicare a neamului, o bătălie de însănuțoșire trupească și sufletească a întregului Meu popor”.

Până acum în toată țara lucrează 842 cămine culturale sub direcția Fundațiilor Regale.

INSPECȚIILE PENTRU ACTIVITATEA PRACTICĂ A ÎNVĂȚĂTORILOR.

Activitatea practică a învățătorilor cari cer să li se facă inspecția specială în vederea înaintării la gradul I și a numirii de inv. de grad superior, va fi cercetată de un agronom, un maestru și un profesor de contabilitate dela școlile normale din capitala județului, pentru învățătorii din județul respectiv, sau dela școlile normale cele mai apropiate, recomandați de inspectorii șefi regionali și aprobați de minister.

Activitatea practică a învățătoarelor care cer să li se facă inspecție specială în vederea înaintărilor prevăzute în lege, se va cerceta de o maestră de gospodărie, sau de lucru manual, dela școala normală de fete din capitala județului sau dela școlile normale apropiate, recomandate de inspectorii șefi regionali și aprobate de Minister.

PENTRU ȘTERS PETELE DE CERNALĂ. In locul gumelor pentru șters cernală, prea puțin folositoare, „Ziarul Științelor și al Călătoriilor” recomandă rețeta de mai jos:

Preparați o soluție de permanganat de potasiu 2 la sută. Păstrați această soluție într-o sticlură pe care o astupați cu un dop de cauciuc prin mijlocul că-

ruia să treacă o mică vergea de sticlă. Lipiți pe sticlă o etichetă și scrieți pe ea Nr. Într-o sticlucă asemănătoare, însemnată însă cu Nr. 2. păstrați o soluție de hiposulfid de sodiu, din acela întrebuintat de fotografi. Pentru ștergerea petei de cerneală de pe hârtie, puneți o picătură din soluția Nr. 1. și lăsați-o câteva secunde pe pata pe care doriți s'o ștergeți. Aplicați apoi și o picătură din soluția Nr. 2. În câteva secunde, pata întunecată produsă de permaganat va dispărea, luând și cerneala cu ea. Curățați lichidul care prisosește cu o sugătoare.

Dacă pata de cerneală este prea groasă și o singură tratare ca mai sus n'o curăță, repetați operația după ce ați spălat urma de hiposulfid cu apă.

UNGHIIILE, OGLINDA SĂNĂTĂȚII.

După o nouă teorie medicală, ne putem da seama dacă suntem sănătoși sau nu, uitându-ne la unghiile noastre și examinând forma și culoarea lor.

În ce privește culoarea, dacă unghiile sunt roz, totul merge bine. Dacă sunt prea lucioase, glanda tiroidă este prea activă. Palide, unghiile dovedesc sărăcia sângelui, iar albe, scrofula. Culoarea roșie arată congestii și turburări cardiace. Albastre, unghiile desțâmuesc o circulație defectuoasă a sângelui. Culoarea galbenă este un semn de tuberculoză osoasă, iar petele albe înseamnă oboseală și anemie.

Dacă unghiile sunt străbătute de dungi în lat, aceasta dovedește, pe degetul cel mare, pe arătător și pe mijlociu respective: anemie cerebrală, boală de ficat și turburări intestinale. Când se obsearvă aceste dungi pe inelar și pe degetul cel mic, este o dovadă că suferim de o boală a plămânilor, de o supraactivitate a bilei sau de o afecțiune a gâtului. Dungile așezate în lun-

gul unghiilor sunt un semn de artrism.

BIBLIOTECA VIITORULUI. Mijloacele de care dispune astăzi tehnica fotografică îi îngăduie să reducă o pagină de carte de mărimea normală pe o fotografie nu mai mare de o sutime de milimetru patrat. Pusă sub microscop, pagina astfel micșorată se poate citi fără greutate. O pagină cerând un spațiu de o sutime de milimetru patrat, o carte întreagă poate fi cuprinsă pe o suprafață de câțiva milimetri patrați, iar o bibliotecă de câteva mii de cărți ar putea fi reprodușă pe o suprafață de zece centimetri patrați.

Toate comorile unei biblioteci cum este aceea a lui British Museum, fotografiate și micșorate, ar intra într'un geamantan.

„Ziarul Științelor și al Călătoriilor amintește aceste puțin cunoscute posibilități ale fotografiei cu ocazia propunerii unui expert german care cere ca pe viitor, în bibliotecile publice, să nu se mai pună la dispoziția cititorului originalul cărții. Oricine va cere o carte va primi un film cu reproducerea fotografică a lucrării. Filmul acesta, proiectat cu un aparat special, va ține locul cărții.

Nu știm dacă această propunere se va transforma în fapt prea curând. E bine să se știe că nici-o piedică de natură tehnică nu-i stă în cale.

SOCIETATE CORALĂ. — Invățătorii din Târnava Mică au pus bazele unei societăți corale intitulată „Doina Târnavelor”, care va lucra sub presidenția dlui Ilarie Beian revizor școlar. „Doina Târnavelor” va avea filiale în toate comunele. Activitatea societății a început printr'un concert dat la Dicosânmartin în ziua de 15 Iunie a. c. cu un bogat program de muzică vocală și instrumentală. Felicităm pe harnicul președinte și dorim societății spor la muncă.

C Ă R Ţ I — R E V I S T E

BILANŢUL NOSTRU

Cu ultimul caiet de pe Iunie—August revista *Satul și Școala* a împlinit 4 ani de existență.

În vîleața unei publicații de specialitate, care s'a menținut prin dăruenia fondatorilor și înțelegerea cititorilor, acest fapt trebuie apreciat.

Revista aceasta a reușit în acest timp să se facă iubită de cititori, să fie prețuită de oamenii de școală și menționată ca o revistă care se ridică printre cele mai de seamă pe care le avem.

Reușita ei se datorește în primă linie colaboratorilor distinși: regretații profesori: Gh. Bogdan-Duică, Victor Lazăr;

Prof. universitari și secundari: Onisifor Ghibu, Ioan Lupaș, Vasile Bănciță, Horia Teculescu, Gh. Popa și C.

Sporea; tinerilor specialiști: Dr. Alexandru Roșca, Dr. D. Todoran; H. H. Stahl, Grigore Popa; inspectorilor școlari: Gh. Tulbure, P. R. Petrescu, C. Stan, N. Nistor, T. Vâjdea; revizorilor școlari: N. Bembea, I. Dragomir și alții, precum și unui buchet bogat de condeie învățătoarești.

Toți au contribuit alături de fondatori (Ana C. Iencica, Dim. Goga, C. Iencica) ca această revistă să se ridice printre cele existente, fixându-și un loc al său pe care sperăm să-l păstreze, lărgindu-și tot mai mult cadrul de influență.

Fără să fim lipsiți de modestie, notăm aici părerea unui luminat om de școală despre revista noastră:

„D-voastră prin această publicație ați servit cauza învățămîntului și a învățătorilor, lămurind diferitele probleme mai mult de cât o echipă bogată de inspectori și revizori școlari. Ei adeseori nu lasă în urma inspecției lor decît un proces verbal pe care învățătorul trebuie să-l copieze în 4 exemplare.

Revista rămîne pe masa de lucru a învățătorului, nu un ceas, două, cât un

„organ de control”, ci zile de-a-rîndul, totdeauna ca povățuitor înțelept și statornic.

Tabla de materie a celor patru ani arată ce varietate bogată de probleme s'au publicat în cele patru colecții compacte ale revistei. Tot din ele învățătorul setos de noutăți culturale va putea cunoaște noule cărți apărute, prin recenzii iscusit scrise, va mai lua cunoștință din cronică, însemnări despre problemele de cultură și de administrație școlară, care au preocupat an de an țara noastră.

Deaceea și de data aceasta ne permitem a ruga pe vechii noștri cititori ca în timpul vacanței, când vor avea mai mult timp pentru lectura sănătoasă, să recomande revista noastră cunoscuților, ajutând astfel la răspîndirea și întărirea ei.

Pentru cei dornici de a avea colecțiile anilor încheiați, le comunicăm că le putem oferi:

Colecția anului I (1 Sept. 1931—1 Sept. 1932) fără No. 1 epuizat pentru suma de 60 lei.

Colecția anului II (1 Sept. 1932—1 Sept. 1933) pentru 120 lei.

Colecția anului III, (1 Sept. 1933—1 Sept. 1934) pentru 120.

Colecția anului IV; (1 Sept. 1934—1 Sept. 1935) pentru 120 lei.

Aceste colecții vor fi pentru învățători bogate izvoare de informație pedagogică, culturală, administrativă. Dorim ca ele să se găsească în fiecare bibliotecă învățătoarească.

PUBLICAȚIILE REVISTEI

Studiile mai lungi și mai de seamă apărute în colecțiile revistei *Satul și Școala* au fost scoase și în broșuri apărute sub numele: *Din publicațiile Revistei Satul și Școala*.

Notăm aici numărul broșurilor, numele autorului, titlul și conținutul.

Nr. 1. ZOE BOERESCU: *Organizarea grădiniilor de copii din Belgia și Franța*. Studiul acesta datorit unei adânc cunoscătoare a învățământului școlilor de copii mici dela noi, care a petrecut mai mulți ani în Franța și Belgia, poate să fie ca un ghid folositor și pentru conducătoarele noastre.

Nr. 2. IOAN CHELCEA: *Schiță monografică asupra Lujerdului-Someș*.

Autorul, asistent la Muzeul etnografic din Cluj, a avut posibilitatea să ne dea o lucrare de seamă, care împreună cu alți următoare, poate orienta pe învățători la întocmirea monografiilor sătești cerute pentru examenul de înaintare.

Nr. 3. GIUSEPPE LOMBARDO-RADICE: *Pagini autobiografice*, cu o prefață de Onisifor Ghibu, Prof. la Universitatea din Cluj.

Autobiografia aceasta ne arată calea vieții străbătută de marele pedagog italian, care a contribuit la reforma învățământului primar sub Ducele Mussolini.

Din ea cunoaștem concepția acestui pedagog asupra școlii active, asupra folclorului în școala primară și alte chestiuni importante. Prefața ne lămurește legăturile pe care le-a avut neamul nostru cu Italia, bineînțeles legăturile spirituale.

Nr. 4. NICOLAE NISTOR: *Constatări privitoare la școala primară din jud. Turda*. Sunt adunate în această broșură observații judicioase asupra învățământului primar, mai ales din regiunea muntoasă.

Nr. 5. ALESSANDRO MARCUCCI: *Apostolatul educativ al lui Giovanni Cena*. Traducere din limba italiană de Jvonne Rossignon. În această broșură ni se arată ce a putut face un om de litere pentru școala rurală italiană, mai ales în jurul Romei. El a creat un cerc de însufleții propagatori care au reușit să creeze o stare nouă de lucruri

mai ales în ținutul numit agrul-roman, unde școlile erau așezate în colibi.

Nr. 6. OMAGIU PROFESARULUI ONISIFOR GHIBU din partea rev. Satul și Școala. Cred că nu este învățător în cuprinsul Ardealului, Basarabiei și Vechiului Regat care să nu cunoască cel puțin numele acestui pedagog român. Broșura arată succint bogata lui activitate.

Nr. 7 IOAN CHELCEA: *Literatura monografică a satelor noastre și problemele în legătură cu studiul satului românesc*. Broșura aceasta scrisă de un specialist, completează schița monografică despre Lujerdiu (Broșura Nr. 2) orientând pe învățători în studiul cunoașterii satului.

Nr. 8. DIMITRIE GOGA: *Consolidarea Unirii Principatelor prin țărani*. Este o expunere clară al rolului jucat de țărani cu prilejul actului Unirii.

Nr. 9. DR. DIMITRIE TODORAN: *Bazele Psihologiei caracterului*.

Este un studiu de 92 pagini mari de un specialist al problemei. Astăzi când ne plângem pe toate căile de lipsa oamenilor de caracter, găsim potrivit a recomanda această broșură pentru a cunoaște fiecare învățător cari sunt calitățile pe care trebuie să le aibă un astfel de om și care sunt lipsurile care împiedică pe om să poată fi socotit om de caracter. Studiul acesta credem că va interesa toate cercurile noastre școlare.

No. 10. CONSTANTIN STAN: *Din problemele învățământului primar*. Broșura aceasta cu observații bogate este în curs de tipărire.

Nr. 11. Prof. Dr. RICHARD WAHLE: *Liceul Universal*. Traducere de Gh. Bogdan-Duică. Profesorul Wahle este cunoscut în toată literatura pedagogică universală. Traducerea este ultima lucrare tipărită, fiind în viață, a distinsului om de școală care a fost regretul profesor Gh. Bogdan-Duică.

Nr. 12. VASILE BÂNCILĂ: *Literatură și puritate*. În eseu acesta se analizează romanul Apostol al D-lui Cezar Petrescu, frumoasa carte, „Mamina” datorită D-lui Al. Lascarov Moldovan și romanul „Velerim și Veler Doamne” al Dlui Victor Ioan Popa. Aceste nume și operele cercetate de condeii ascuțiți și delicat al Domnului Bâncilă, pot să fie singurul indemn pentru orice învățător de a citi această broșură.

Prețul redus al broșurilor Nr. 1—4, 6, 7 și 12 este 15 lei exemplarul; broșurile Nr. 5, 8, 11 de 6 lei; iar studiul dlui D. Todoran este 50 lei exemplarul.

* * *

Pe lângă aceste broșuri care împreună dau un volum compact, revista *Satul și Școala* a mai editat următoarele:

1. VALERIA MARCHIȘ: *Feleacul, Schiță monografică*. Acest studiu ne-a relevat pe o învățătoare cu un mare dar de a descrie viața satului, sufletul țaranului și umorul lui. Broșura a avut un larg răsunset și în presă, aducându-i-se Dnei V. Marchiș meritate laude.

2. GRIGORE POPA: *Inteligența socială și psihologia conducătorului*. Este un studiu de actualitate, care lămurește câteva chestiuni la ordinea zilei. E prima dată tipărită a unui tânăr scriitor, căruia îi dorim o activitate bogată.

3. PETRE LENGHEL IZANU: *Maria Montessori și educația nouă*. Autorul, un distins învățător din Maramureș, a cercetat cursurile dela Roma. În broșura aceasta se arată cum se poate aplica metoda Montessori și în școala primară.

Prețul fiecărei broșuri (Nr. 1—3) e de 25 lei.

BIBLIOTECA ÎNVĂȚĂTORILOR

În planul de activitate al conducătorilor revistei *Satul și Școala* a intrat de mult și publicarea unei „Biblioteci a învățătorilor”.

Au apărut până acum:

Nr. 1. GH. LOBMBARDO-RADICE: *Școlarii Aliciei Franchetti*, cu un studiu introductiv despre Montesca de Francisco Bettini, inspector școlar în Florența.

În această broșură se arată apostolatul desfășurat de soții Franchetti pentru organizarea unei școli de experiență pusă în slujba ridicării țăranilor. Din realizările obținute la această școală s'au inspirat și reformatorii învățământului primar din Italia. Prețul 25 lei.

2. *Legea învățământului primar cu note și comentarii de C. Iencica*.

3. H. H. STHAL: *Cultura Satelor*. În această broșură se arată cum trebuie înțeleasă cultura sătească. Autorul ei este un distins colaborator al D-lui prof. D. Gusti. Prețul 15 lei.

Vor apare:

4. D. GOGA: *Pedagogul V. Gr. BORGovan*.

5. C. IENCICA: *Tratat de corespondență școlară*.

Cărțile apărute, cele care vor apărea și cele în plan de lucru vor ajuta foarte mult la completarea pregătirii învățătorului, ținându-se seamă totdeauna de nevoile lui actuale și de realitățile culturii și școlii noastre.

Acest început de bibliotecă sperăm să devină cu timpul cel mai de seamă mijloc pentru cultura profesională și cea generală a învățătorilor.

Învățătorii cari iubesc lectura, care doresc să se ridice în ochii colegilor și ai superiorilor prin muncă, vor găsi atât în colecțiile revistei cât și a publicațiilor inițiate, material bogat de documentare, putându-și procura aceste publicații pe un preț destul de modest chiar și pentru punga săracă a învățătorilor.

Noi dorim ca cititorii noștri să ne comunice toate dorințele lor atât în legătură cu revista cât și cu publicațiile inițiate de noi, pentru a putea servi cât mai bine cauza lor.

CEZAR PETRESCU: *Luceafărul, Roman, 426 pag. 95 lei. Edit. Ciornei. „Luceafărul”* este romanul vieții lui Eminescu, pe care Cezar Petrescu și-a propus să o reconstituie. Primul volum (vor fi două) apărut deja ne înfățișează copilăria și adolescența lui Eminescu și ne oferă prilejul de a admira nu numai talentul reputatului romancier, ci și munca sa migăloasă și conștiințioasă, în adunarea și verificarea, la fața locului, a numeroaselor amănunte pe care s'a înălțat viața poetului.

Cum viața lui Eminescu a mai inspirat de curând un romancier (Eug. Lovinescu în episodul „Mile”), comparația se impune și ea este cu totul în favoarea lui Cezar Petrescu. D. G.

AL. TZIGARA-SAMURCAȘ: *Alexandru Odobescu. (Cunoștințe Folositoare, Seria C. Nr. 53). Edit. Cartea Românească, București. Prețul 8 lei.*

Paginile acestei broșuri sunt închinete amintirii marelui nostru prozator, care a contribuit atât de mult la îmbogățirea limbii noastre literare prin capodoperele sale, ca acel neîntrecut *Fals tratat de vânătoare.*

Studiul dlui Prof. Al. Tz. Samurcaș este un frumos omagiu adus marelui scriitor cu prilejul împlinirii a 100 de ani dela nașterea lui. C. I.

VASILE NETEA: *Din contribuția învățătorimii române la dezvoltarea culturii naționale. Edit. „Astra” desp. Reghin. Prețul 15 lei.*

În caietul de față se descrie viața bogată în indemnuri a învățătorilor scriitori: Ion Pop-Regeganul, C. Rădulescu-Codin și Mihail Lupescu. Prin ei vorbește poporul românesc din cele trei provincii (Ardealul, Muntenia și Moldova). Chiar și temperamentul lor înfățișează structura poporului din ținutul unde s'au născut și au trăit.

Cunoscându-le viața, apropiindu-ne opera lor, vom săvârși un act de recunoștință față de acești muncitori modes-

ti în ogorul culturii românești.

Învățătorii tineri vor găsi în viața și strădania lor de toate zilele cea mai frumoasă pildă a unor pedagogi practici care au știut să lege școala de viață și să folosească preceptele pedagogiei teoretice pentru cunoașterea sufletului românesc, să poată mlădia cu deplin succes tineretul încredințat educației lor.

Dela acești precursori, tinerii învățători vor învăța că drumul spre perfecționare este un drum care se străbate cu greu, cu răbdare și cu multe renunțări.

Povestirea vieții acestor înaintași este făcută de dl. V. Netea cu talent și cu multă dargoste. C. I.

DR. VASILE ZĂHĂRESCU: *Cum birue viața. (Bib. Cunoștințe Folositoare, Seria A. Nr. 55). Edit. Cartea Românească, București. Prețul 8 lei.*

În prefață se lămurește rostul acestei cărți: Își propune să descrie întocmirea și viața minunată a globulelor albe și să arate crâmpene din lupta lor văznică pentru apărarea organismului.

Nu este interesant pentru un învățător să cunoască intensă luptă ce se poartă în organismul nostru pentru menținerea vieții?

În cele 32 de pagini se descrie amănunțit această luptă. C. I.

DAMIAN IZVERNICEANU: *Banatul (Cunoștințe Folositoare, Seria C. Nr. 54). Edit. Cartea Românească. Prețul 8 lei.*

Când recomandăm această schiță monografică, simțim în sufletul nostru dorința că autorul ei, un distins fiu al Banatului și talentat mănuiitor al condeiului, numai este printre noi.

Profesorul D. Izverniceanu ne-a părăsit prea de vreme. Figura lui distinsă, bogată în activitate literară, vor rămâne în mintea și în sufletul generațiilor de învățători bănățeni. Descrierea Banatului făcută cu talent și cu metodă va vorbi dealungul anilor despre dragostea lui pentru acest colț de țară pe-

care l-a iubit, l-a cunoscut amănunțit și pe care ni l-a oferit ca ultimul lui dar literar.

Datoria învățătorilor este să răspândească cât mai mult printre tineret această descriere frumoasă, despre cea mai bogată provincie românească, aducând prin aceasta un omagiu de recunoștință memoriei fostului nostru coleg.

IN MEMORIA LUI G. BOGDAN-DUI-CĂ. Tip. Cartea Românească, Cluj, 1935. Prețul 30 lei.

Cu prilejul comemorării pierderii eruditului profesor Gh. Bogdan-Duică, Facultatea de Litere și Filosofie din Cluj, a ținut să-i aducă prinos de pomenire prin publicația omagială de față în care se găsesc două studii de seamă despre viața și opera regretatului profesor.

Primul studiu este scris de colegul de Universitate și Academie dl Prof. Sextil Pușcariu, iar al doilea de dl Ion Breazu, elevul distins al regretatului profesor.

În partea a doua a acestui omagiu dă un repertoriu bogat al operelor și studiilor publicate de Gh. Bogdan-Duică în diferitele reviste și cotidiane răspândite pe întreg cuprinsul țării.

C. I.

OLIMPIU BOIȚOȘ: *Contribuții la misiunea lui A. Panu în apus* (1864). Tip. Cartea Românească, Cluj, 1935.

Studiul acesta ne desvăluie lupta care s-a dat pentru detronarea Domnitorului Cuza și rolul jucat de Panu și alți fruntași Români.

El este o serioasă contribuție la lămurirea epocii atât de frământată din timpul marelui domnitor. C. I.

MANUALELE DE CURS PRIMAR ALE D-LOR C. IENCICA ȘI D. GOGA. — În cursul acestei veri manualele noastre (*Citiri* cl. II—VI; *Gramatica* pentru cl. III; *Geografiile* pentru cl. III și IV) vor apare în ediție nouă cu tipar

frumos și ilustrate cu multă îngrijire.

Copertele acestor cărți vor delecta ochii setoși de frumos ai copiilor.

Oameni de școală și scriitori de seamă au avut numai cuvinte de laudă despre aceste cărți.

Ne permitem, pentru dovedirea celor afirmate, să reproducem câteva păreri:

D. Prof. N. Iorga are următoarele aprecieri: „Excelent tipar un text foarte bine ales din literatura însăși. Bucăți ale celor doi autori, în care se nimește stilul viu, nu cel pedagogic adormitor. Ilustrații de pictori aleși, capabili de a trezi în sufletul copilăresc avânt spre poezia lucrurilor și a oamenilor. Și cititorii maturi pot urmări cu plăcere pagini așa de bine scrise”.

(„Neamul Românesc”).

Manualele de școală primară ale d-lor C. Iencica și D. Goga sunt recunoscute ca cele mai bune. Critica le găsește superioare tuturor publicațiilor similare. Astfel d. Dr. I. I. Gabrea, conferențiar de Pedagogie la Universitatea din București, scrie despre aceste manuale că sunt întocmite „cu sufletul iubitor și înțelegător de copii: atât în alegerea și în orânduirea materialului de studiu, cât și în vorbirea și în tehnica în care se prezintă”. (Rev. g-lă. a învățământului).

„Ceea ce constituie valoarea deosebită a acestor manuale este adaptarea lor la împrejurările ardelenesti. Se discută de un timp încoace transformarea radicală a școlii noastre primare pentru a corespunde necesităților locale și a o integra în mediul regional, unde funcționează. Această preocupare trebuie să cuprindă în sine și manualul școlar. Un manual alcătuit la București pentru școlile primare din întreaga țară, va corespunde în măsură mai mică misiunii sale, decât cartea școlară destinată unei anumite regiuni, cu spiritul și trebuințele sale specifice.

I. C. Mălin.

TABLA DE MATERIE

Articole

N. BEMBEA: Probleme didactice: Programa-analitică și adaptarea la mediul localității — — — — —	182
N. BEMBEA: Chestiuni didactice: Orarul, Planul, Analitic — — —	211
N. BEMBEA: Chestiuni didactice: Registrele școlare — — — — —	276
N. BEMBEA: Chestiuni didactice: Administrația școlară; Legea școlară	299
FRANCESCO BETTINI: Montesca — — — — —	23, 93
G.H. BOGDAN-DUICĂ: Școala sătească — — — — —	4
- DR. L. BOLOGA: Teoria și practica noilor curente pedagogice — — —	109
- DR. L. BOLOGA: Pionerul învățământului practic în școala românească G. Moian — — — — —	294
VASILE CRISTU: Românii din Munții Rodopii — — — — —	275
ALEXANDRINA DEMETRESCU: Instrucțiuni pentru aplicarea orarelor în școlile de copii mici — — — — —	83
R. DOTRENS: Plan pentru observarea metodică a muncii școlare (trad. C. Orășeanu) — — — — —	51
R. DOTRENS: Tehnica criticii unei lecții (trad. C. Orășeanu) — — —	91
R. DOTRENS: Clasificarea cauzelor nereușite a unora dintre învățători (trad. C. Orășeanu) — — — — —	152
IOAN DRAGOMIR: Educația națională în școală — — — — —	237
- ONISIFOR GHIBU: Primele inspecții la școlile de stat din Transilvania românească — — — — —	7
DR. GR. GRIGORIU ȘI DR. I. VOICU: Ce trebuie să știe poporul despre cancer — — — — —	233
DIMITRIE GOGA: Straja țării — — — — —	5
DIMITRIE GOGA: Pregătirea preregimentară — — — — —	65
DIMITRIE GOGA: Victor Lazăr — — — — —	129
DIMITRIE GOGA: Progresele străjeriei — — — — —	154
DIMITRIE GOGA: Redeșteptarea națională a sufletului francez — — —	257
DR. AXENTE IANCU: Infantilism somatic și Psihico-intelectual — — —	261
ANA C. IENCICA: Lecție de citire — — — — —	227
ANA C. IENCICA: Lecție de intuiție — — — — —	229
ANA C. IENCICA: Lecție de gramatică: Complementul (ce? pe cine?) — — —	297
CONST. IENCICA: Gheorghe Bogdan-Duică — — — — —	2
CONST. IENCICA: Pregătirea personalului de control — — — — —	98
CONST. IENCICA: Școala și bugetul — — — — —	161
CONST. IENCICA: Ziua cărții și lectura tineretului — — — — —	257
CONST. IENCICA: Reorganizarea învățământului normal — — — — —	289
VICTOR LAZĂR: Invățătorii maghiari și limba română — — — — —	31

VICTOR LAZĂR : Școala bolșevică — — — — —	101
P. LENGHEL IZANU: Maria Montessori și metoda sa de educație —	102
PETRE LENGHEL: Aplicarea metodei Montessori în școala primară	280, 315
GH. LOMBARDO-RADICE: Școlarii Aliciei Franchetti (trad. Al. David)	131, 165, 131
VALERIA MARCHIȘ: Feleacul — — — — —	41
ARTURO MAZZEO: Plimbări școlare (trad. Lia Gotea) — — — —	239
NICOLAE NISTOR: Din carnetul unui dascăl — — — — —	173
NICOLAE NISTOR: Congresul învățătoarelor dela școala de copii mici	264
FRADU PETRE: Misiunea științifică a învățătorului — — — — —	20
GRIGORE POPA: Criterii pentru definirea inteligenței sociale — —	70
GRIGORE POPA: Inteligența și crearea valorilor sociale prin adaptare compensativă — — — — —	139
GRIGORE POPA: Personalitatea. Progresul. Trăsăturile distinctive ale conducătorului — — — — —	198
DR. ALEXANDRU ROȘCA: Psihologia și Pedagogia scrisului — — —	16
DR. ALEXANDRU ROȘCA: Psihologia educației — — — — —	66
DR. ALEXANDRU ROȘCA: Lenea la copii — — — — —	137
DR. ALEXANDRU ROȘCA: Diferențele psihice dintre sexe — — —	162
DR. ALEXANDRU ROȘCA: Copii precoce — — — — —	196
CONST. SPOREA: Predarea aritmeticii în cursul primar — — — —	88
CONST. SPOREA: Planul unei lecții de religie — — — — —	184
HENRI H. STAHL: Temeiul culturii sătești: Gospodăria — — — —	20
HENRI H. STAHL: Școala, pildă vie a satului — — — — —	193
DR. DIMITRIE TODORAN: Bazele psihologiei caracterului 33, 77, 173, 205.	303
T. VĂJDEA: Programa analitică a învățăm. primar din Cehoslovacia —	52

Pagina literară

DIM. GOGA: Cu prilejul centenarului lui Al. Odobescu — — — —	49
D. G. Panait Istrate — — — — —	241
PANAIT ISTRATE: Cum am debutat eu — — — — —	242
VICTOR POPA: Dr. Augustin Bunea — — — — —	242
GH. ROIBAN: Invățătorii — — — — —	112

Pagina administrativă și juridică

WASILE GOGA: Pensionarea învățătorilor — — — — —	151
C. I.: <i>Pagina administrativă</i> : Regulamentul Consiliului Permanent; Mi- nisterul Instrucțiunii Pub. față de gestiunea Comitetelor școlare	115
C. I.: <i>Pagina Juridică</i> : Cunoașterea limbii române e o condiție esențială de a fi salariat al Statului Român — — — — —	232
C. I.: Situația învățătorilor concesionali maghiari — — — — —	322

Cronica

N.r 1—2 pe Sept.—Oct, 1934

Sclerenitatea dela Mărăști. — Serbările dela Sarmisegetuza. — Monu-
mentul lui Eminescu. — Profilul psihologic și orientarea profesională. — Din
tr-o statistică a învățământului primar. — Școala țărănească a Astei. — Obli-

gativitatea învățământului primar în diferite țări. — Diploma de școală normală. Situația de drept a copiilor nelegitimi în Germania. — Campanie pentru legatul cărților în Anglia. — Minoritățile în România. — Populația Europei în creștere.

Nr. 3—4 pe Noemv.—Dec. 1934

† Petre Gârboviceanu. — † Cincinat Pavelescu. — De când serbăm Crăciunul la 25 Decembrie. — Originea orașelor din Ardeal. Învățătorii premiați de „Arhiva de Folclor” a Academiei Române. Străjeria. — Cel mai vechiu calendar românesc. Situația terenurilor școlare din Ardeal. — Examenele învățătorilor. Tuberculoza și învățătorii. — Manualele de curs primar. — Palatul Regal.

Nr. 5 pe Ianuarie 1935

O frumoașă și înțeleaptă cuvântare Regală. — † Vasile Suciu. — † Ioan Bianu. — Două scrisori dela Victor Lazăr. — † Constantin Orășanu. — Transferările în învățământul primar. — Asistența socială pentru elevi. — Examenle de definitivat și înaintare. — Înaintarea învățătorilor licențiați. — Calcularea la pensie a timpului servit sub autoritățile streine.

Nr. 6 pe Febr. 1935

Fișa personală. — Măsurarea funcțiunilor psihice. — Măsuri practice pentru eliminarea sentimentului de inferioritate. — Examenle de 4 clase primare. — Reduceri bugetare. — Ingriditoare de copii.

Nr. 7—8 pe Mart.—April. 1935

Profesorul Dr. Iuliu Hațieganu. — Educația elevilor trebuie să fie națională. — Victor Lazăr (omagiul foștilor elevi). — Anastase Simu. — Congresul învățăcărelor dela școlile de copii mici. — Posturile de învățători dela școlile mixte. — Înaintarea învățătorilor la gr. I. — Frecvența școlară în România. — Copiii și strada. — Boli sociale (tuberculoza). — Frumoasa inițiativă a unor școlari. — Frecvența școlară în Turcia. — Cultura pomilor. — Spiritul de economie. Premiul național. — Cultura bumbacului. — Locuitorii orașului Cluj. — Ereditatea normală și patologică. — Gramatica limbii franceze. — Regule de aur pentru soți. — Dela frații înstrăinați. — Creerul omenesc, o mașină electrică.

Nr. 9 pe Mai 1935

† Episcopul Grigore Comșa. — Ziua copilului. — Ziua laptelui. — Încheierea anului școlar la școlile primare. — † Felicia Anastasiu.

Nr. 10—12 pe Iunie—August 1935

Monumentul lui Spiru Haret. — Ziua tineretului. — Congresul Căminelor culturale. — Inspecțiile pentru activitatea practică a învățătorilor. — Pentru șters petele de cerneală. — Unghiile, oglinda sănătății. — Biblioteca viitorului. — Societate corală.

Cărți—Reviste

Nr. 1—2 pe Sept.—Oct. 1934

Maria, Regina României: Povestea vieții mele (D. G.). — I. C. Spiridon: Grădina morții, (D. G.). — Biblioteca „Energia” (D. G.) — Angelo Patri: Educația copilului în familie (C. I.). — V. Netea: Indreptar pentru cercurile culturale (C. I.). — Tr. Belcescu: Psihologia copilului de oraș (C. I.). — Onisifor Ghibu:

Acțiunea catolicismului unguresc și a Sfântului Scaun în România întregită (C. I.). — Școala noastră. Revistă pedagogică culturală, Zalău. (C. I.) — *Ap. Culea și N. Culea*: Ce lucrează mânuțele copiilor noștri. — *N. D. Marin*: „El” și „Ea” (T. B.). *Z. Stancu*: Antologia poeziilor tineri. (I. Moldovanu). Presa din Ardeal, despre manualele de curs primar ale dlor C. Iencica și D. Goga.

Nr. 3—4 pe Nov.—Dec. 1934.

M. Sadoveanu: Noptile de sânziene (D. G.) — *Seton Watson*: Istoria Românilor (D. G.). — Biblioteca școlară. (D. G.) — *Gh. Roiban*: Amintiri (D. G.). — Căminul Cultural. Revistă de cultura poporului (C. I.) — Luceafărul Revistă pentru propășirea culturală, Sibiu. (C. I.). — Izvoarașul, Revistă de folclor (C. I.). — *I. Simionescu*: Calendarul gospodarilor pe 1933. (C. I.). — Calendarul Dacia Traiană, (C. I.). — Gazeta Ilustrată (C. I.). — *Dr. E. Nicoară și V. Netea*: Figuri Mureșene. (C. I.). — *Dr. V. Pauchet*: Rămâneți tineri și calea fericirii (D. G.). — Literatura anului 1934 (D. G.). — *Valeria V. Marchiș*: Feleacul, schiță monografică (G. Dăncuș). — *Al. Marinescu*: Metodica enciclopedică a lucrului manual pentru școlile primare și secundare (C. I.).

Nr. 5 pe Ianuarie 1935.

C. Sudeșteanu: Opinia Publică (D. G.). — Cartea satului (C. I.). — *Ion Mușlea*: Contribuțiuni la cunoașterea bibliotecilor românești din Transilvania (C. I.). — *Oșian și Romocea*: Călăuza cooperăției școlare (C. I.).

Nr. 6 pe Februarie 1935.

Biblioteca învățătorilor (Radu Carpin). — *Lombardo Radice*: Școlarii Alicei Franchetti (Ion Alexandrescu). — *Gh. I. Brăteanu*: File rupte din cartea războiului (D. G.). — *Valeria V. Marchiș*: Feleacul, schiță monografică (Val. Măgureanu).

Nr. 7—8 pe Mart.—Apr. 1935.

N. Drăganu: Vechimea și răspândirea Românilor pe baza toponomiei și a onomasticeii. (Gh. Vinulescu). Letopisețul Țării Moldovei până la Aron Vodă (1539—1595), întocmit de *Grigore Ureche și Simion Dascălul*. (Gh. Vinulescu). — *Maria, Regina României*: Povestea vieții mele. vol. II. (D. G.). — *E. Lovinescu*: Mite, roman. (D. G.). — *Traian Florian*: Curs de lucru manual. (D. G.). — Observatorul social economic (C. I.). — *Dr. Gh. Dragoș*: Kemal Atatürk. (C. I.). — *E. Camber*: Țara Zarandului. (C. I.). — *Gabriela și V. Călugăru*: Trei piese de teatru pentru copii (C. I.). — *V. Hondrilă*: Săbii și epave. (C. I.). *Copilul*, supliment la Biserica și Școala din Arad (C. I.).

Nr. 9 pe Mai 1935, (fără cărți, reviste).

Nr. 10—12. pe Iunie—August, 1935.

Bilanțul nostru. — Publicațiile revistei. — Biblioteca învățătorilor. — *Cezar Petrescu*: Luceafărul. (D. G.) — *Al. Tzîgara-Samurcaș*: Alexandru Odobescu: (C. I.). *Vasile Netea*: Din contribuția învățătorimii române la dezvoltarea culturii naționale. (C. I.). — *Dr. V. Zăhărescu*: Cum birue viața; (C. I.). — *D. Izverniceanu*: Banatul (C. I.). In memoria lui Gh. Bogdan-Duică; (C. I.). *Olimpiu Boitoș*: Contribuții la misiunea lui A. Panu în Apus. (C. I.). Manualele de curs primar ale d-lor C. Iencica și D. Goga.

